

Закарпатська область

*Студента
1 курсу
Спеціальність
АЕФ-101
Матьоли Іллі*

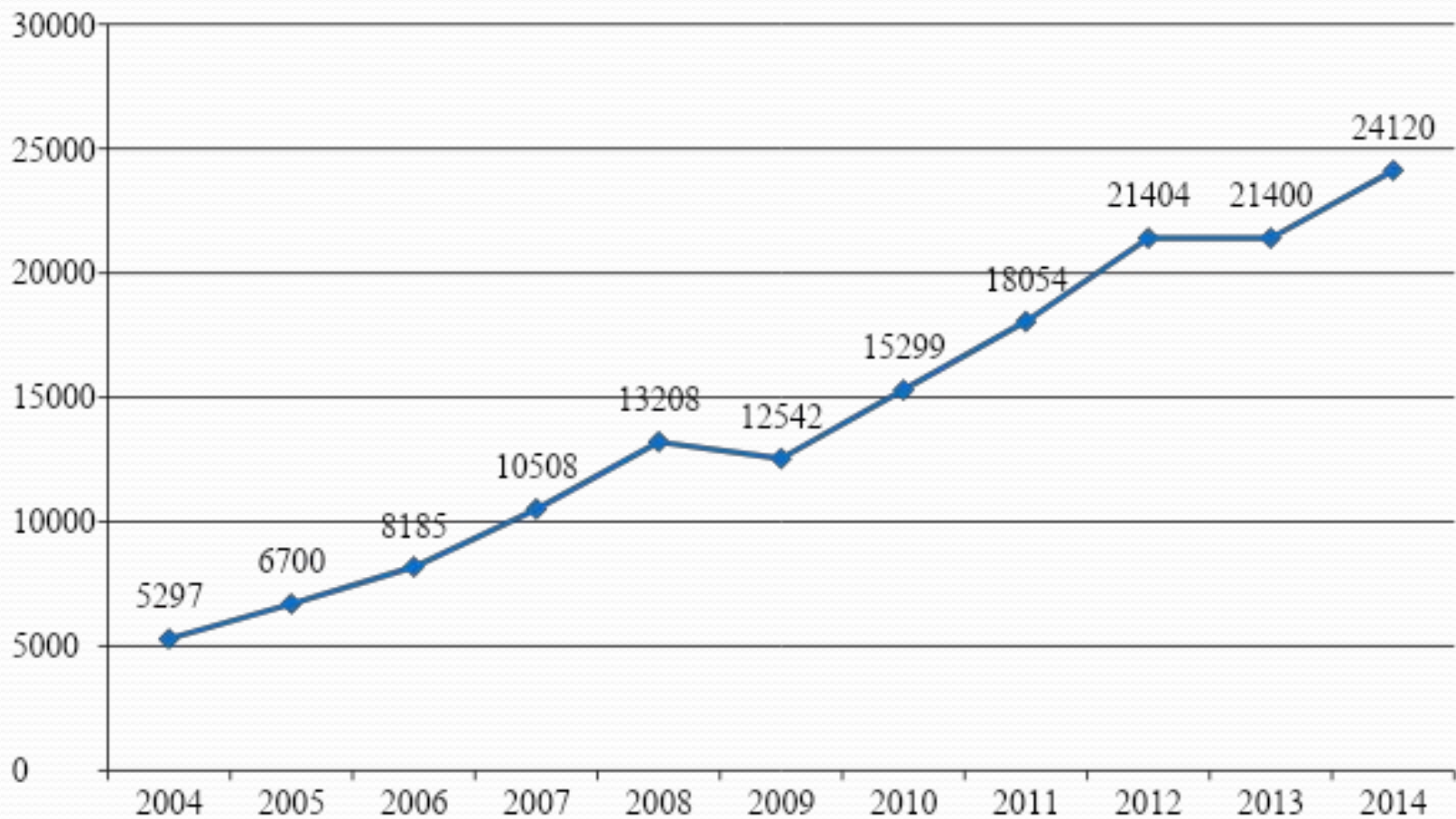
Закарпатська область

Рис. 1. Карта Закарпатської області

I. Економіко-географічне положення Закарпатської області та місце регіону в економіці України за ВРП

- розташована на заході України;
- межує з країнами - членами ЄС – Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією;
- з півночі і сходу має адміністративні кордони з Львівською та Івано-Франківською областями;
- площа області становить 12.777 тис. км² (2,1 відсотка площі території України);
- чисельність населення – 1258,2 тис. осіб або 2,9 відсотка від чисельності населення України;
- в області формується 1,41 % валового регіонального продукту України.

**Рис. 2 Динаміка валового регіонального продукту
Закарпатської області, млн грн**

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

Закарпатська область включає:
13 районів;
11 міст;
19 селищ;
579 сільських населених пунктів.
Обласний центр – місто Ужгород

Рис. 3. Адміністративний устрій Закарпатської області

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області

Природні умови

- Близько 2/3 території займають гори, а решту Притиснянська низовина.
- Область з північного та північно-східного напрямків захищена хребтами Українських Карпат.
- Від інших регіонів України Закарпатську область відділяють гірські перевали – Ужоцький, Верецький, Торунський та Яблуницький.

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області

Природні умови (клімат)

- Клімат формується переважно вологими повітряними масами з Атлантичного океану і континентальним повітрям помірних широт.
- Протягом року в горах випадає в середньому 1400 мм опадів, у низовині – 500–600 мм.
- Влітку середня температура становить $+21^{\circ}\text{C}$, взимку -4°C .
- Помірно-континентальний клімат, створює цінний природний і рекреаційний потенціал області.

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області:

Природні ресурси

- Найбільше багатство регіону - ліси.
- За рівнем лісистості Закарпаття займає перше місце в Україні. Лісами вкрито 51,4 % території області.
- Запаси деревини оцінюються майже у 200 млн. м³.
- Більше половини запасів це цінні породи деревини (дуб, бук, граб).

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: лісистість

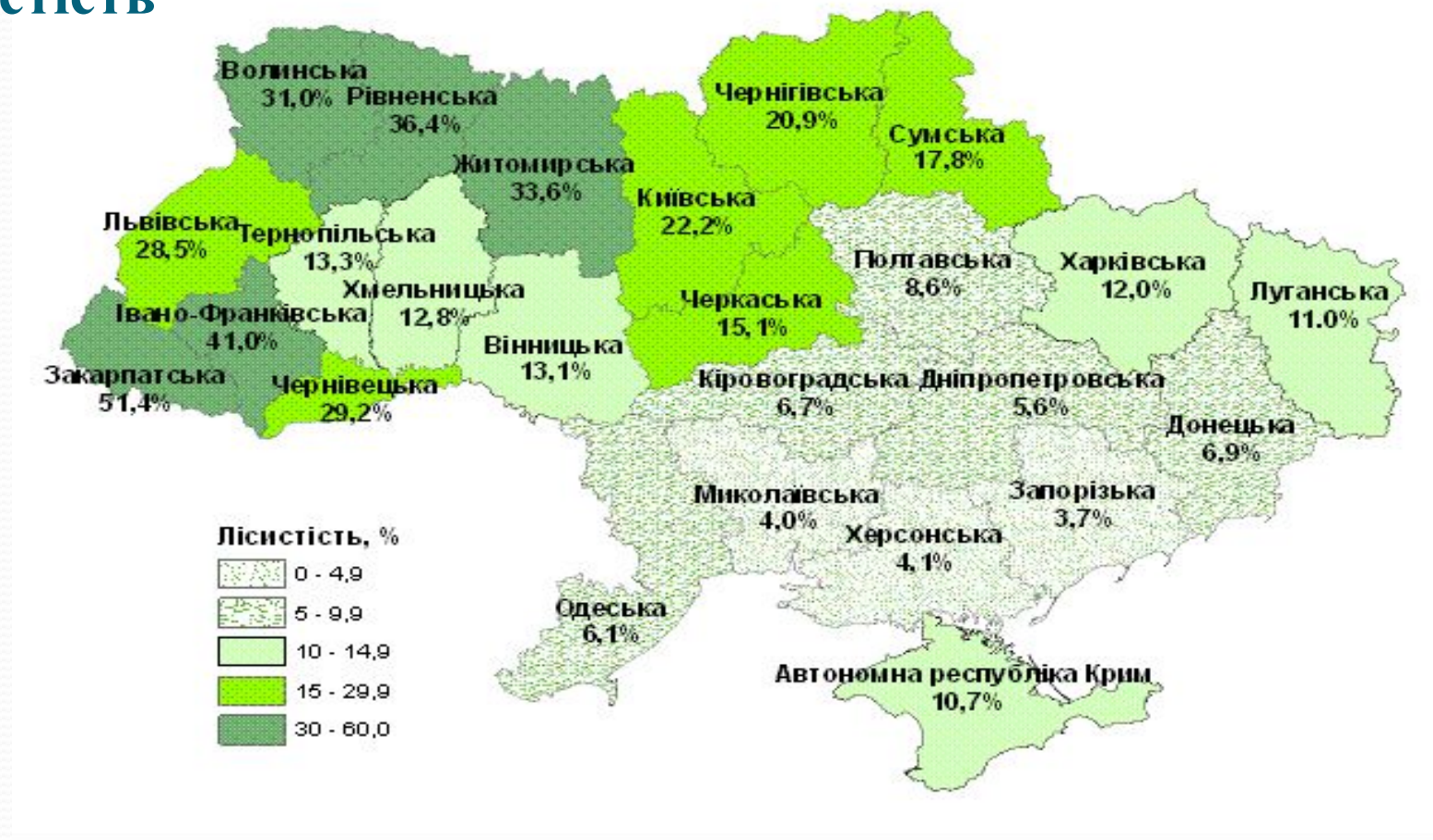

Рис. 4. Лісистість Закарпатської та інших областей України

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: Корисні копалини

Мінерально-сировинна база налічує 217 розвіданих родовищ більш як 30 видів корисних копалин, серед яких низка нетрадиційних для України - поліметали, алуніт, перліт, ліпарит, цеоліти.

Закарпаття - один з найбагатших регіонів світу щодо покладів цеоліту, запаси якого визначаються у 125 млн. тонн. *(на рис. Сокирнецьке відсолонення цеолітів та їх видобуток)*

Корисні копалини

В області є родовища облицювального каменю в основному білий мармур.

Малоуглянське родовище мармуру

Корисні копалини

- Значними є запаси будівельного каменю, що представлені андезитами, андезито-дацитами, ліпаритами, базальтами.
- Область володіє значними запасами високоякісної кам'яної солі, яка добувається у Солотвино.
- Експлуатується єдине в Україні Мужіївське родовище золото поліметалевих руд.

Андезити

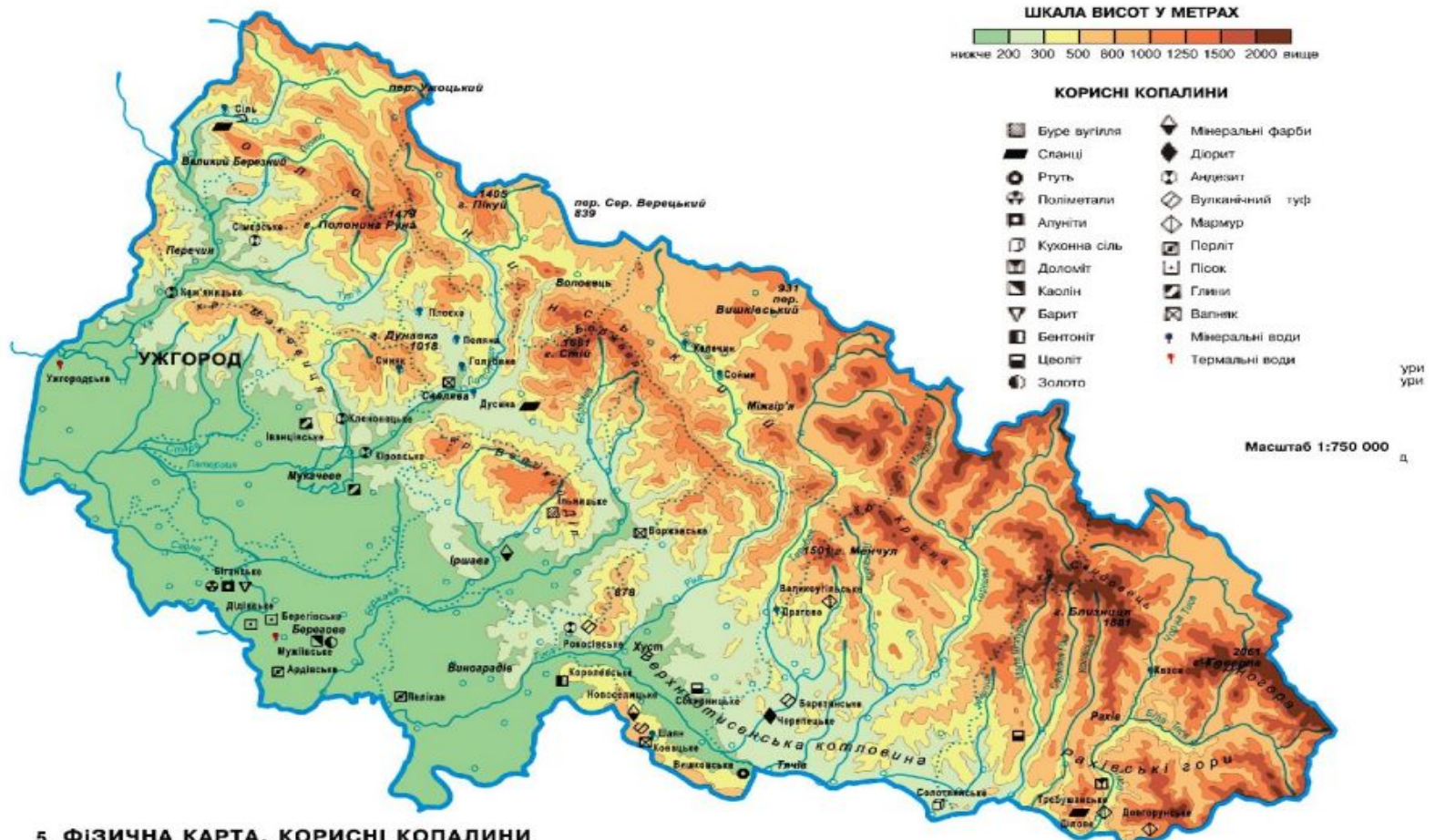
Кам'яна сіль

Золото

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: родовища корисних копалин

5. ФІЗИЧНА КАРТА. КОРИСНІ КОПАЛИНИ

Рис. 5. Корисні копалини Закарпатської області

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області

Табл. 1. Стан мінерально-сировинної бази

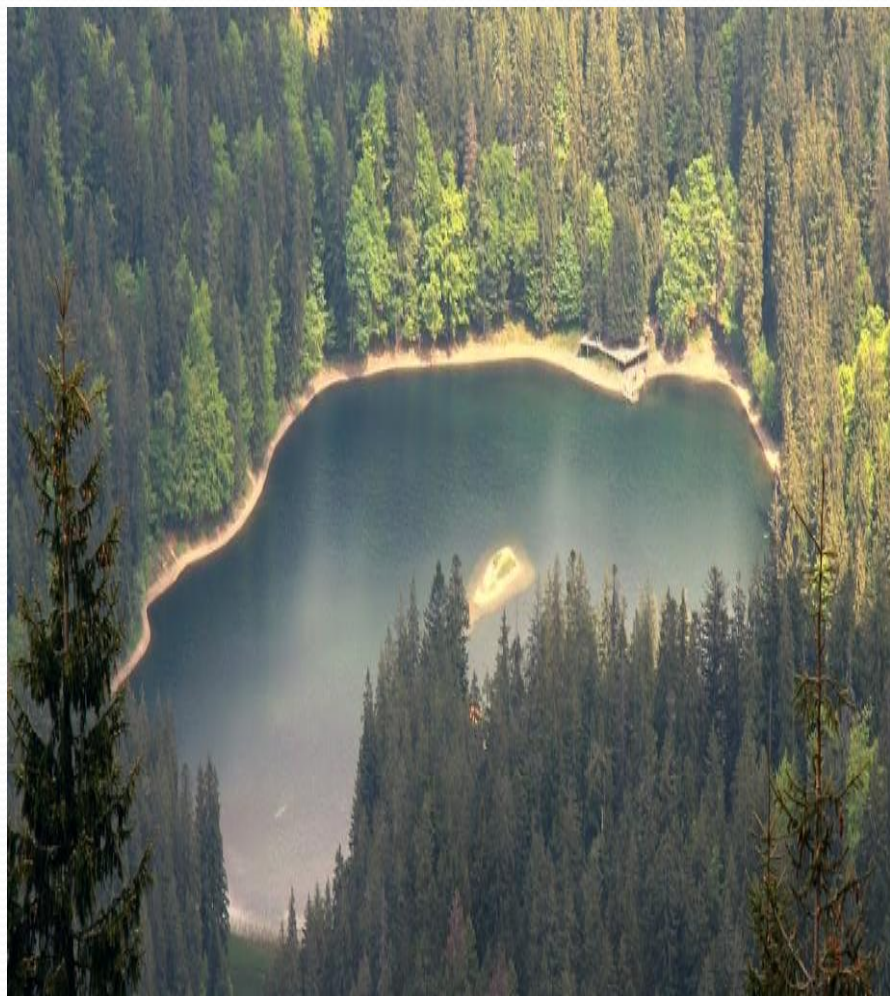
№	Баланс Сорт, марка корисної копалини	Кількість родовищ			
		Усього	у % до загальної кількості по Україні	Розроблюєт ься	у % до загальної кількості по Україні
1	Газ вільний	5	1,50	2	0,94
2	Вугілля буре	4	0,36	1	0,21
3	Руди свинцю та цинку	3	75,00	2	100,00
4	Ртуть	4	36,36	–	–
5	Руди срібла	1	50,00	1	50,00
6	Сіль кухонна	1	7,14	1	14,29
7	Сировина для вапнування кислих ґрунтів	2	5,41	–	–
8	Барит	1	100,00	1	100,00
9	Сировина для мінеральних фарб	5	50,00	–	–
10	Сировина польвошпатована	1	9,09	–	–
11	Каолін	1	2,44	1	4,17
12	Цеоліти	3	100,00	2	100,00
13	Глини бентонітові	2	22,22	1	25,00
14	Сировина карбонатна для випалювання на вапно	3	2,97	2	7,41
15	Сировина скляна	1	2,63	–	–
16	Пісок будівельний	8	1,33	5	1,81
17	Суміш піщано-гравійна	1	1,52	–	–
18	Камінь облицювальний	22	9,65	7	4,96
19	Камінь будівельний	50	5,68	32	6,71
20	Камінь пиляльний	5	2,45	1	1,49
21	Сировина керамзитова	1	1,85	–	–
22	Сировина перлітова	3	100,00	1	100,00
23	Глина тугоплавка	3	13,64	2	25,00
24	Сировина цегельно-черепична	81	4,19	21	6,02

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: водні ресурси

- По водозабезпеченості Закарпатська область займає перше місце в державі.
- Область є надзвичайно багатою на водні ресурси, на її території беруть початок 9429 рік, річок і потічків, знаходиться 137 природних і штучних водойм. Загальна площа водного басейну області становить 15 тис. га.
- Найбільші річки: Тиса (ліва притока Дунаю), Тересва, Теремля, Ріка, Боржава, Латориця, Уж.
- Найбільші озера: Синевир, Ворожеська, Апшинець, Бребенескул.

*Озеро Синевир - найбільша
водойма Українських Карпат*

*Річка Тиса- найбільша річка
Закарпаття*

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області

Табл.2. Водні ресурси Закарпатської області

	Ставки			Водосховища			
	кількість, шт.	площа водного дзеркала, тис. га	об'єм, млн. м ³	кількість, шт.	площа водного дзеркала, тис. га	об'єм, млн. м	
						повний	корисний
Україна	28764	223,3	3344,8	1153	284,1	8497,2	5963,6
Закарпатська область	59	0,3	8,7	9	1,3	51,8	42,6

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: рекреаційний потенціал

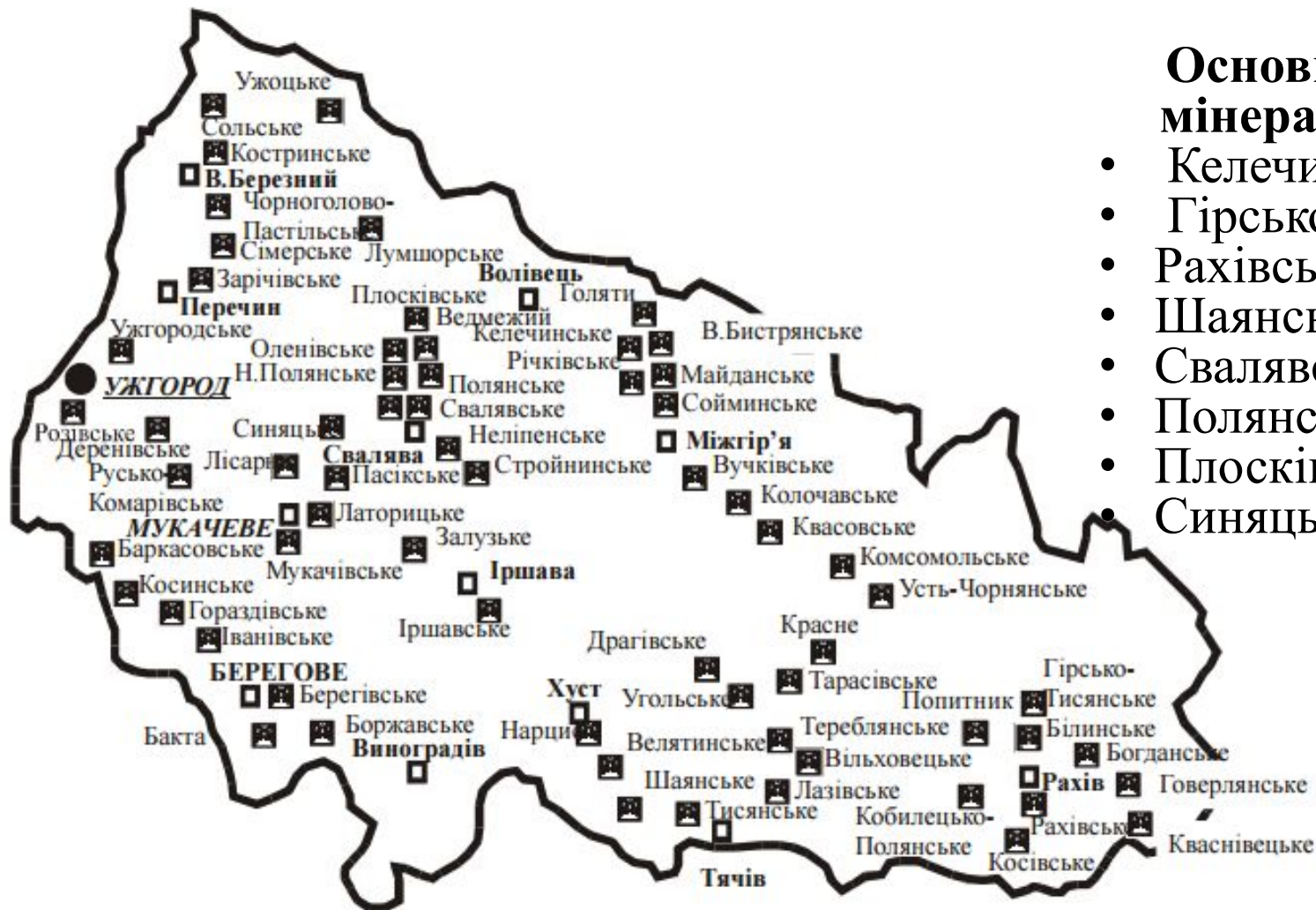
- Лікувальними водами Закарпаття є вуглекислі гідрокарбонатні або гідрокарбонатно-хлорідні натрієві мінеральні води.
- Основні запаси термальних мінеральних вод у Закарпатті зосереджені в 33-х водопроявах. Із шести родовищ сьогодні найширше можуть використовуватись і є перспективними: Берегівське (лікувально-оздоровчий комплекс «Закарпаття»), Боржавське, Косоньське (санаторій-профілакторій «Косонь»).

Рис.6.Основні термальні курорти Закарпатської області

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: родовища мінеральних вод Закарпаття

Основні джерела мінеральних вод:

- Келечинське,
- Гірськотисенське
- Рахівське
- Шаянське
- Свалявські
- Полянське
- Плосківське
- Синяцьке

Рис. 7. Родовища мінеральних вод Закарпатської області

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: структура земель

Рис. 8. Структура земельної площі Закарпатської області, %
(2014 рік)

II. Природно-ресурсний потенціал Закарпатської області: структура земель

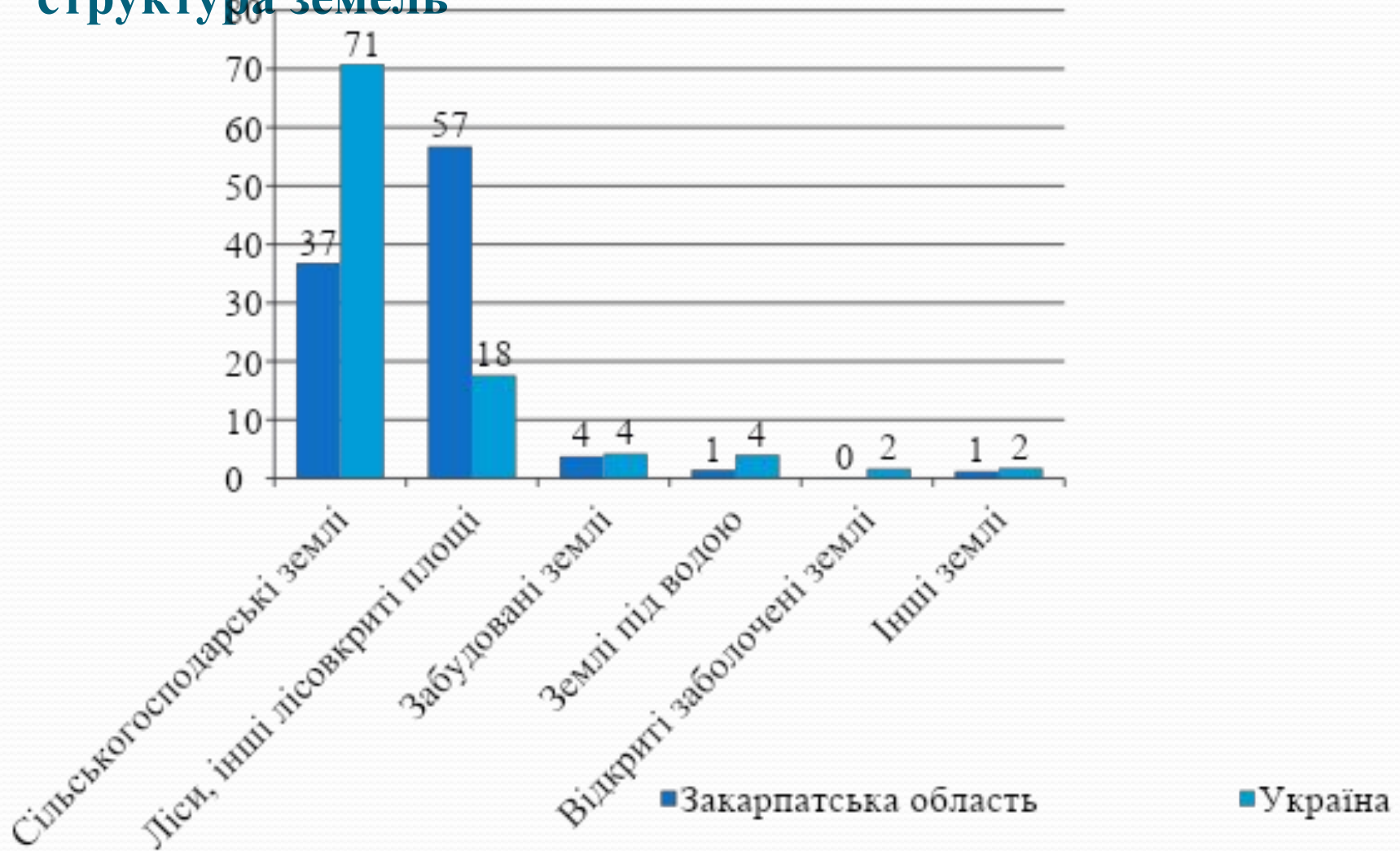

Рис. 9. Структура земельної площі Закарпатської області та України,
% (2014 рік)

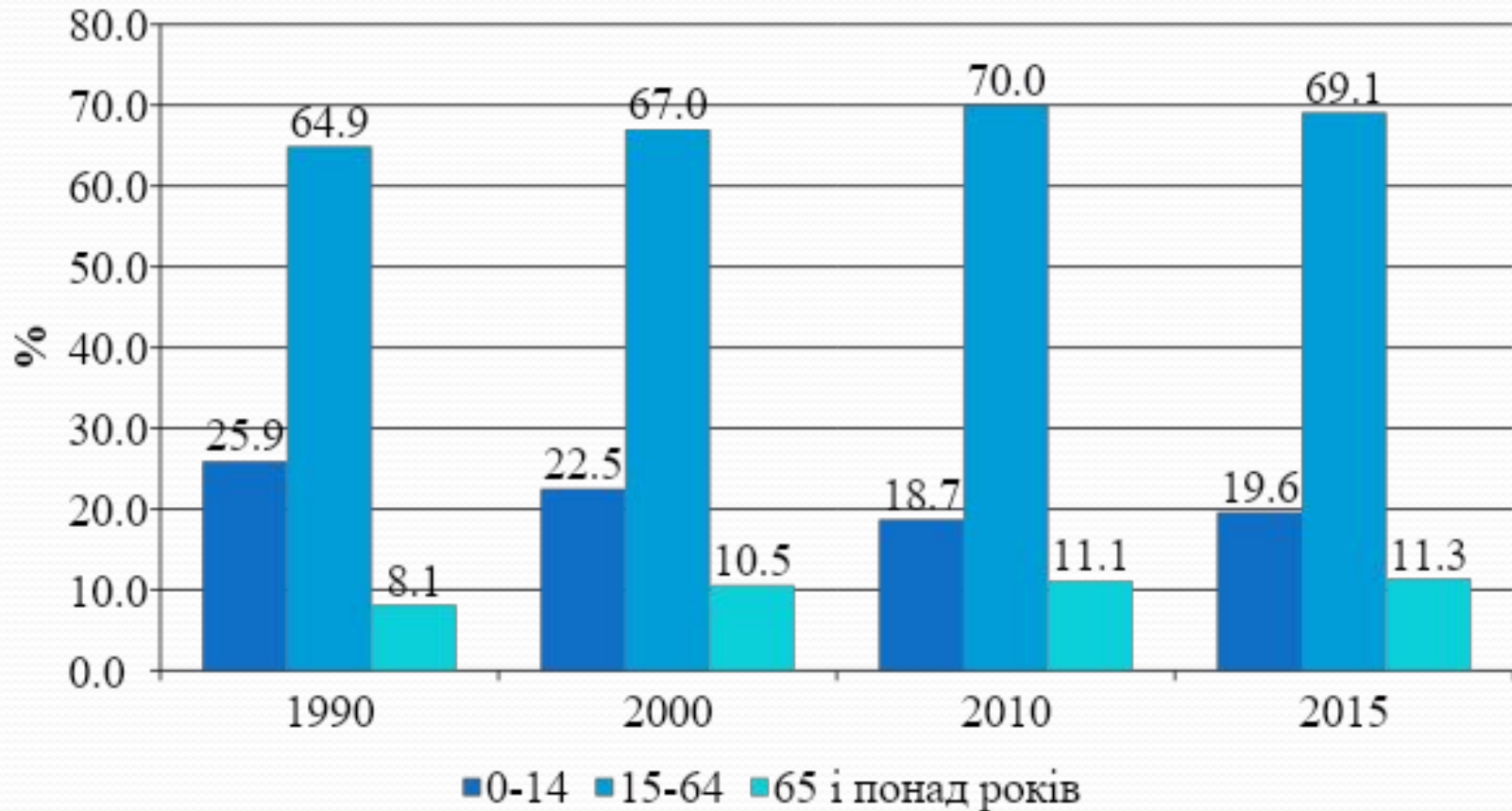
III. Населення області

Табл.3. Динаміка населення Закарпатської області

Показник	1990	2000	2010	2015
Кількість наявного населення , тис. осіб	1258	1250	1247	1260
темп зростання, % до попереднього періоду	-	99	100	101
Кількість постійного населення , тис. осіб	1264	1261	1245	1257
темп зростання, % до попереднього року		100	99	101

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

III. Населення області

Рис.10. Вікова структура населення Закарпатської області

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

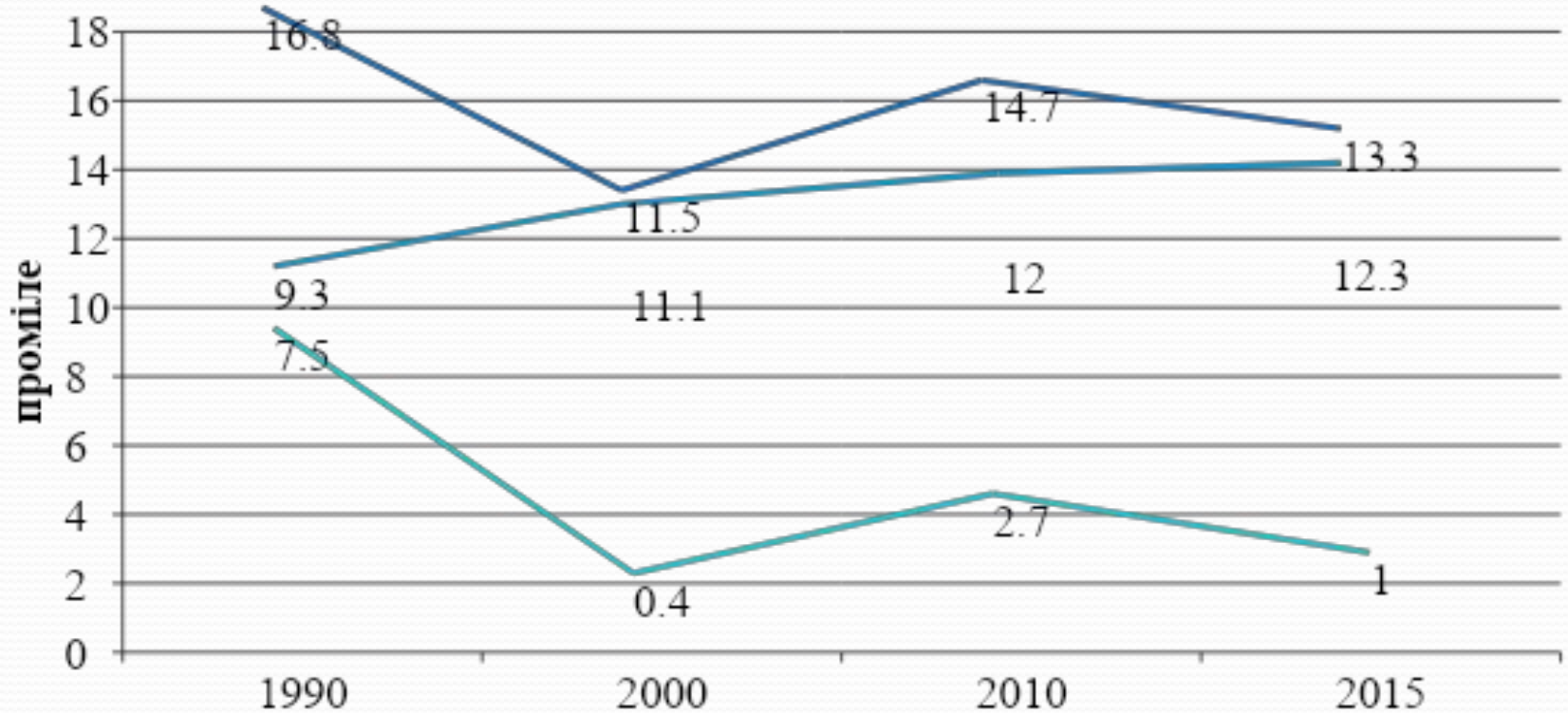
III. Населення області

Табл.4. Природний рух населення Закарпатської області

	<i>1990</i>	<i>2000</i>	<i>2010</i>	<i>2015</i>
Кількість народжених, тис. осіб	21	15	18	17
Кількість померлих, тис. осіб	12	14	15	16
Природний приріст (скорочення) населення, тис. осіб	10	0,5	3	1

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

III. Населення області

- Коефіцієнт народжуваності, ‰
- Коефіцієнт смертності, ‰

**Рис. 11. Природний рух населення Закарпатської області
(на 1000 осіб наявного населення)**

III. Населення області

Табл. 5. Останні тенденції природного руху населення області порівняно з Україною, ‰ (2014 рік)

	Загальні коефіцієнти			
	народжуваності	смертності	природного приросту, скорочення (-)	смертності дітей у віці до 1 року
Україна	11	15	-4	8
Закарпатська (максимальний природний приріст)	15	12	3	9
Луганська (мінімальна смертність і народжуваність)	5	10	-5	9
Рівненська (максимальна народжуваність)	15	13	2	8
Чернігівська (максимальна смертність і природне скорочення)	9	19	-10	8

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

III. Населення

Міграційні процеси в закарпатській області (2015 рік)

Кількість прибулих осіб – 6103;

Кількість вибулих осіб – 7754;

Міграційне скорочення – 1651 осіб.*

*На основі адміністративних даних щодо зміни реєстрації постійного місця проживання.

Інформація включає усі потоки міграції (внутрішньорегіональну , міжрегіональну та міждержавну)

III. Населення

Табл. 6. Місце Закарпатської області в загальнодержавних міграційних процесах

	На 10000 осіб наявного населення		
	кількість прибулих	кількість вибулих	міграційний приріст, скорочення (-)
Україна	126,2	120,9	5,3
Вінницька	159,8	157,8	2,0
Волинська	137,2	130,5	6,7
Дніпропетровська	119,4	118,1	1,3
Донецька	67,0	91,7	-24,7
Житомирська	143,2	147,0	-3,8
Закарпатська	52,4	59,1	-6,7
Запорізька	107,3	112,1	-4,8
Івано-Франківська	108,9	99,9	9,0
Київська	193,3	128,9	64,4
Кіровоградська	147,0	155,6	-8,6
Луганська	51,5	87,9	-36,4
Львівська	110,8	104,7	6,1
Миколаївська	124,7	119,2	5,5
Одеська	132,3	112,9	19,4
Полтавська	157,9	150,7	7,2
Рівненська	162,9	164,2	-1,3
Сумська	152,2	155,8	-3,6
Тернопільська	122,8	122,1	0,7
Харківська	161,4	131,2	30,2
Херсонська	125,2	133,2	-8,0
Хмельницька	157,6	157,4	0,2
Черкаська	140,6	138,1	2,5
Чернівецька	120,4	105,0	15,4
Чернігівська	128,2	131,8	-3,6
м.Київ	171,5	121,3	50,2

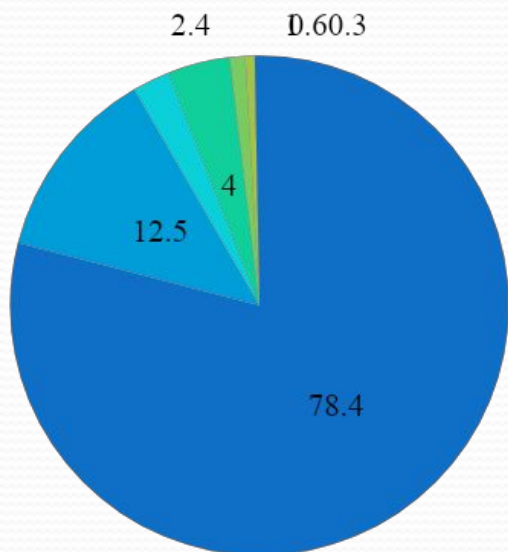
III. Населення

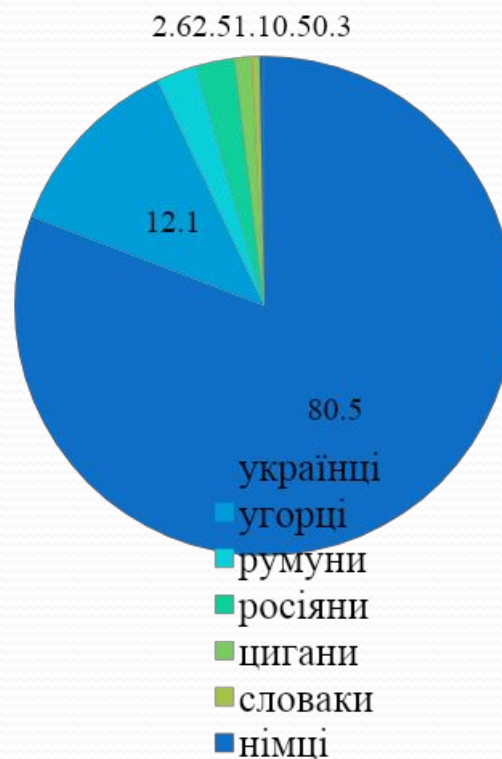
Рис. 12. Міграційний приріст / скорочення Закарпатської області
(на 1000 осіб наявного населення)

III. Населення

1990 рік

2012 рік

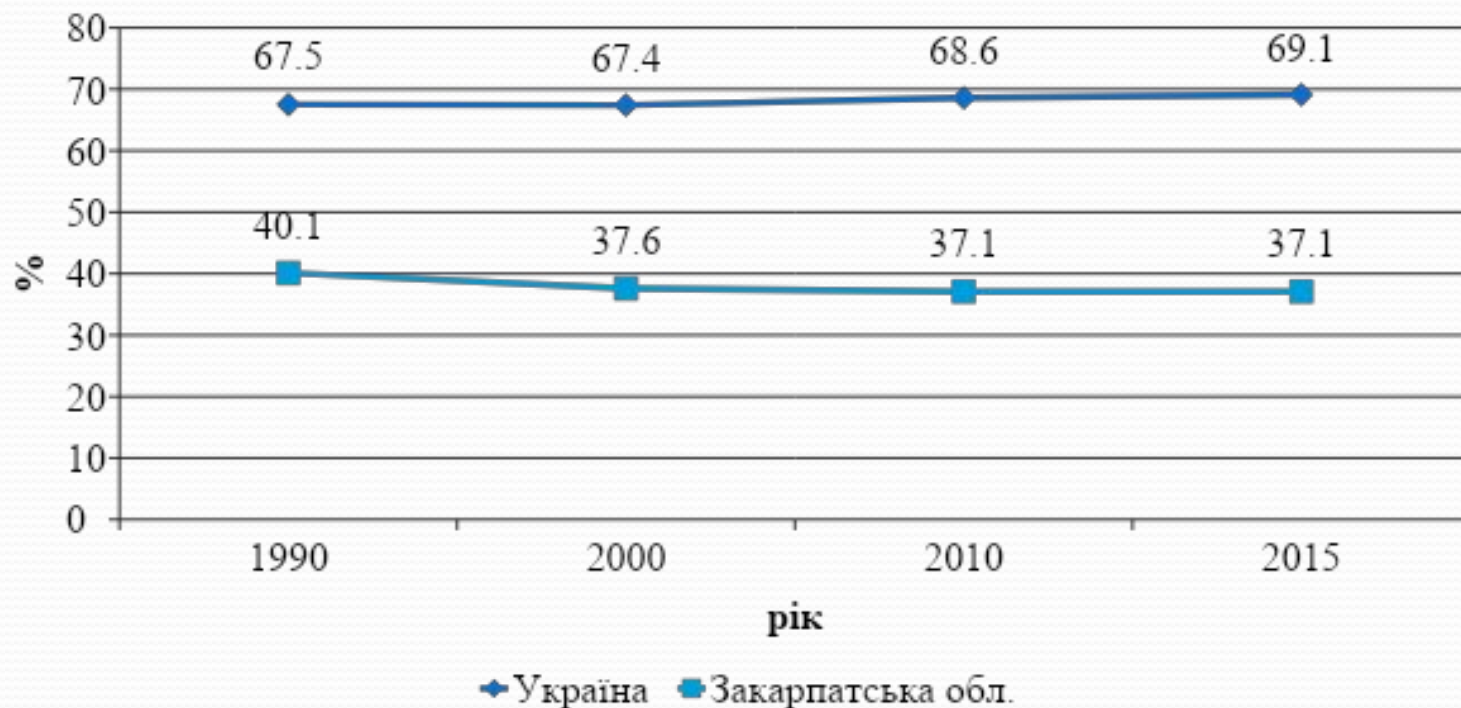
- українці
- угорці
- румунни
- росіяни

- українці
- угорці
- румунни
- росіяни
- цигани
- словаки
- німці

Рис. 13. Національний склад населення Закарпатської області

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

III. Населення

Рис. 14. Рівень урбанізації населення Закарпатської області на кінець року, %*

*Закарпатська область є найменш урбанізованою з –поміж усіх областей України.
Дані по Україні за 2015 рік не враховують тимчасово окуповані території

III. Населення:

додаткові демографічні показники Закарпатської області (2014 рік)

- Густота населення, 99 осіб / км²
- Очікувана тривалість життя при народженні складає 71 рік: для чоловіків – 67 років, для жінок – 75 років.
- На внутрішньо-регіональну міграцію припадає 55% вибулих, на міжрегіональну – 38%, на міждержавну – 7%.
- 63% населення Закарпаття проживає у сільській місцевості (793,5 тис. осіб), 34% – у містах (461,9 тис. осіб).

III. Населення

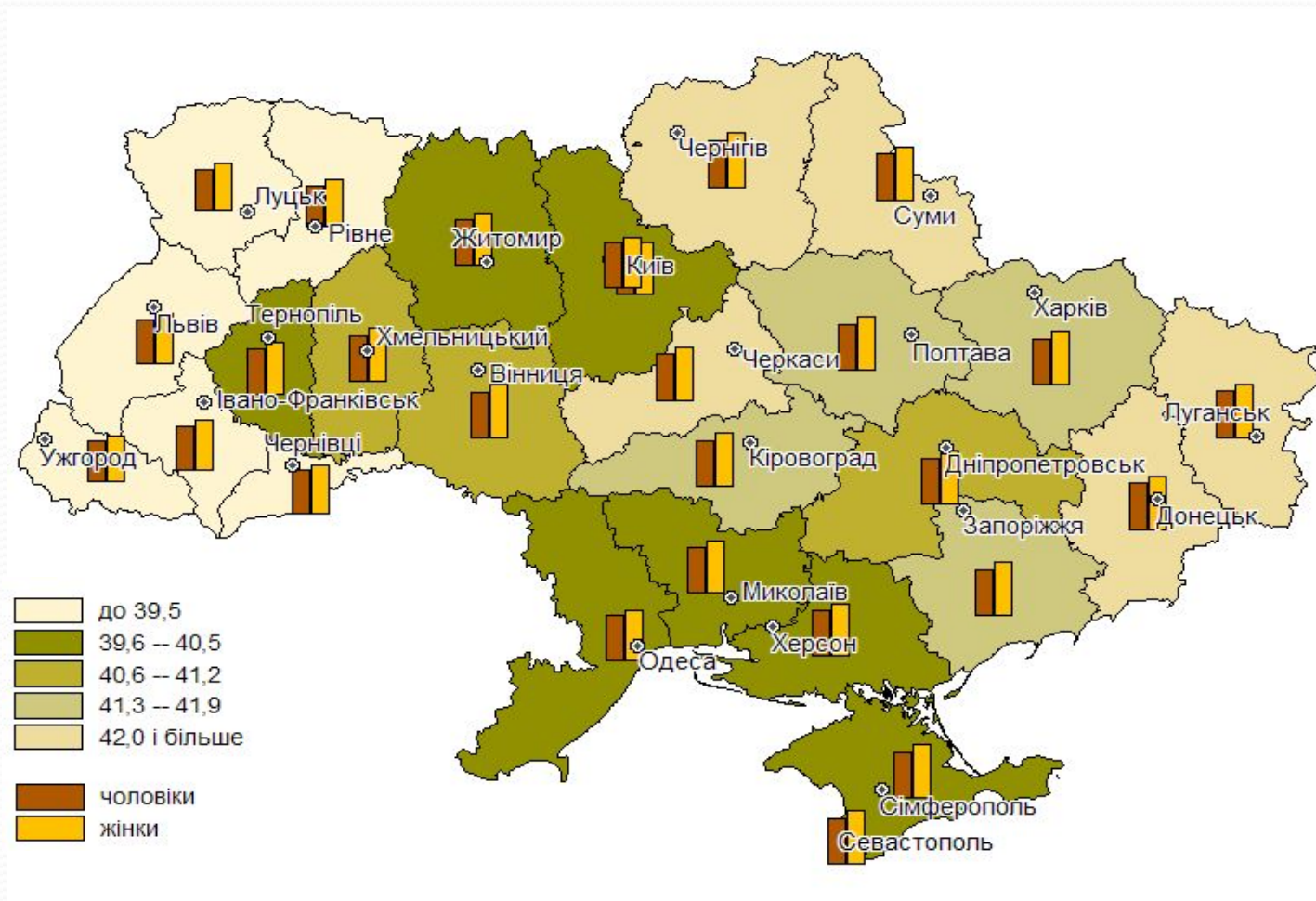
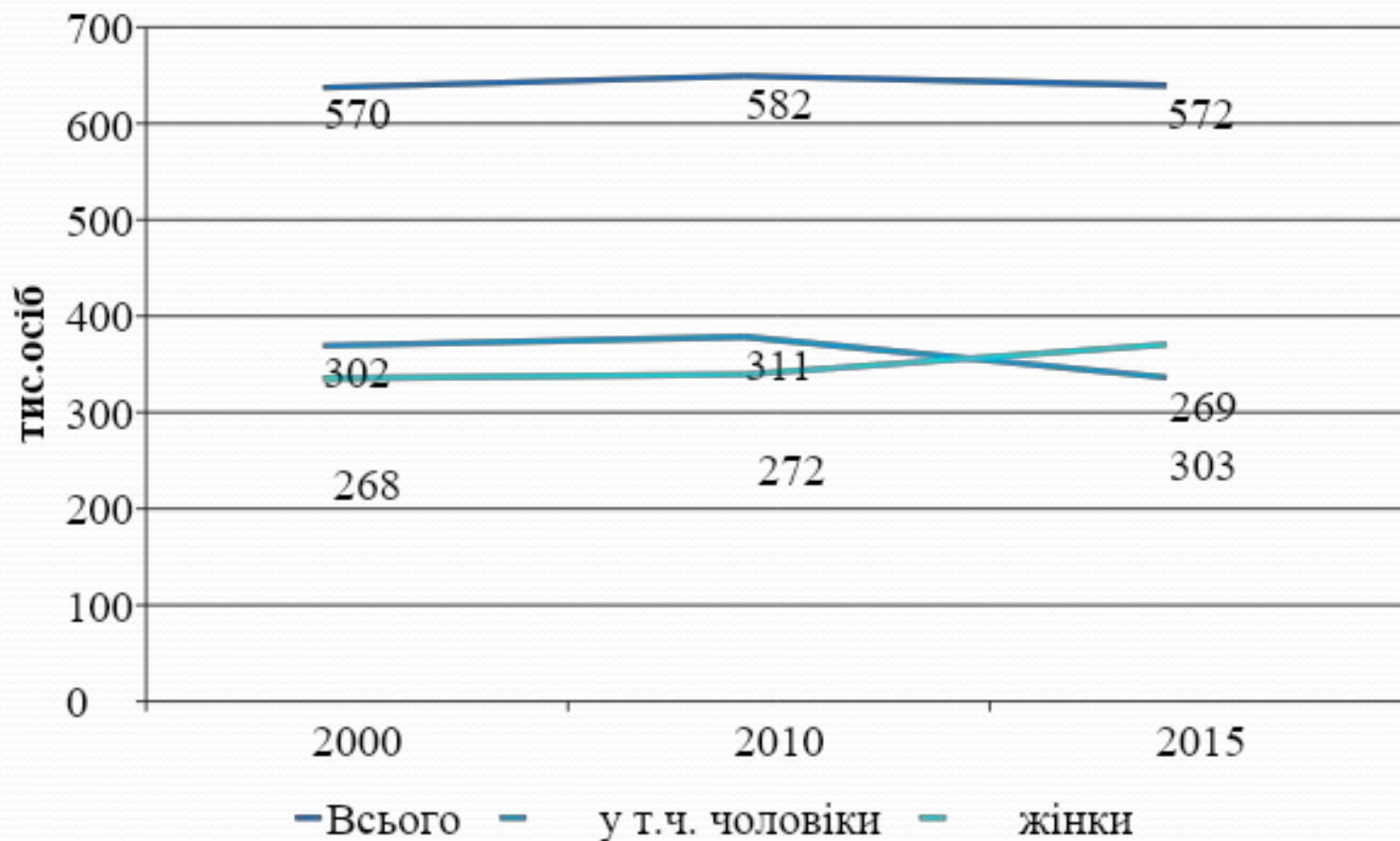

Рис. 15. Середній вік населення, років (2013 рік)

*Середній вік населення Закарпатської області 37 років, по Україні – 40 років

III. Населення: трудовий потенціал

Рис.16. Економічно активне населення у віці 15-70 років, тис. осіб

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

III. Населення: трудовий потенціал

Табл.7. Економічна активність, зайнятість і безробіття, у % до всього населення відповідного віку (2014 рік)

	Рівень економічної активності			Рівень зайнятості			Рівень безробіття		
	Всього	жінки	чоловіки	Всього	жінки	чоловіки	Всього	жінки	чоловіки
Україна	71	67	76	65	61	68	10	8	11
Закарпатська	70	65	75	63	61	66,0	10	7	12

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

III. Населення: трудовий потенціал

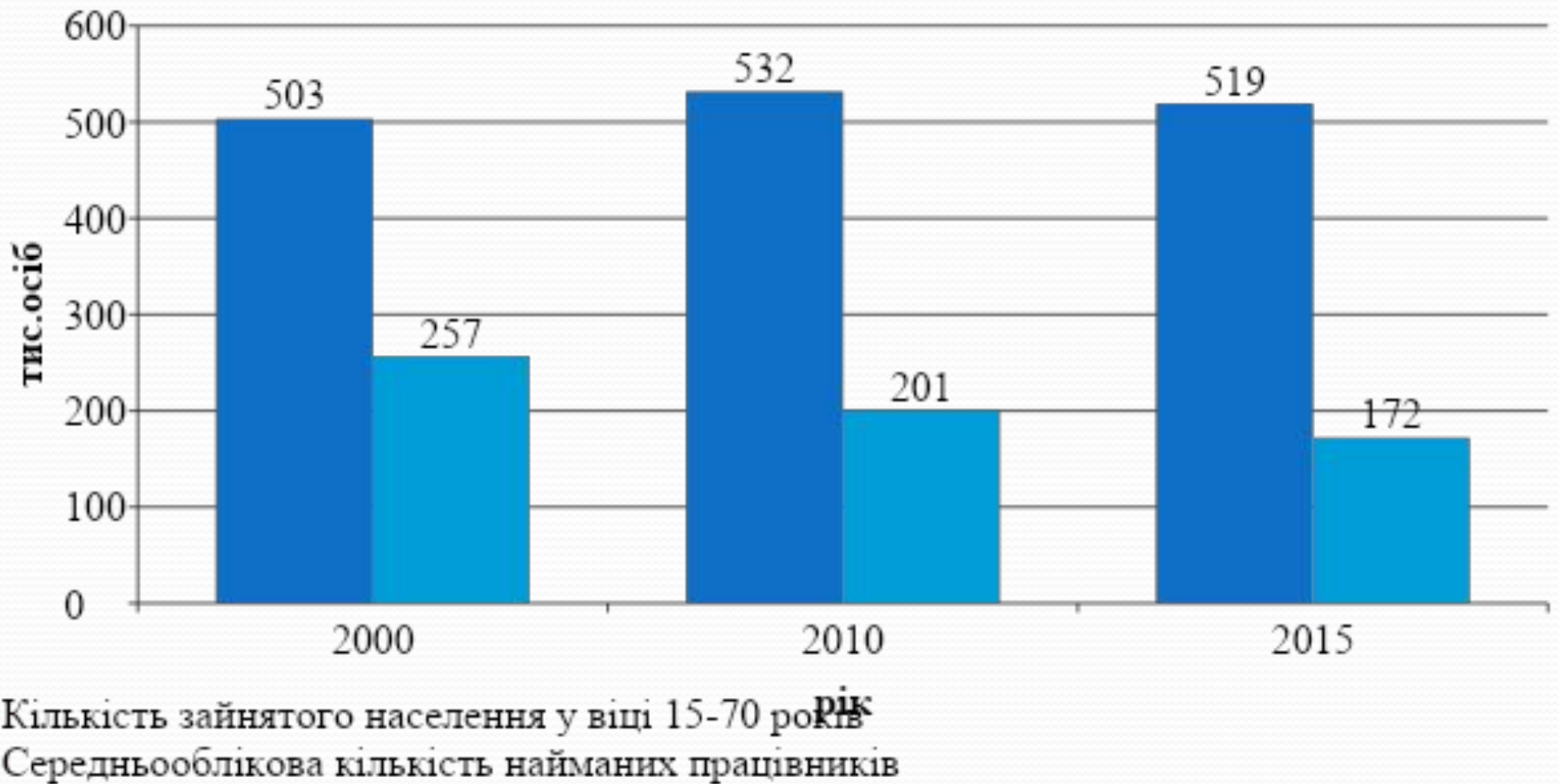

Рис. 17. Тенденції у зайнятості населення Закарпатської області

III. Населення: трудовий потенціал

Сфери зайнятості населення Закарпатської області (2014 рік)

Кількість зайнятого населення у віці 15-70 років 495 тис. осіб.

Основні сфери :

- Сільське, лісове, рибне господарство, мисливство 129 тис.осіб.
- Оптова та роздрібна торгівля, готелі та ресторани 96 тис.осіб.
- Промисловість 60 тис.осіб.
- Освіта 48 тис.осіб.
- Колективні, громадські, особисті послуги, та інше 42 тис.осіб.

III. Населення: трудовий потенціал

Додаткові показники (2014 рік)

- Навантаження на одне робоче місце складає 18 осіб
- Середня тривалість безробіття складає 4 місяці
- 2,9 % працівників навчено новим професіям, 7,9 % працівників підвищили кваліфікацію.
- Коефіцієнт обороту робочої сили по прийому – 17,6%, коефіцієнт обороту по звільненню – 20,0%

III. Населення: трудовий потенціал

Сфери зайнятості населення

- Кількість зайнятого населення у віці 15-70 років 495 тис. осіб
- Сільське, лісове, рибне господарство, мисливство 129 тис. осіб.
- Оптова та роздрібна торгівля, готелі та ресторани 96 тис. осіб.
- Промисловість 60 тис. осіб.
- Освіта 48 тис. осіб.
- Колективні, громадські, особисті послуги, та інше 42 тис. осіб.
- Будівництво 29 тис. осіб.
- Охорона здоров'я 28 тис. осіб.
- Транспорт та зв'язок 28 тис. осіб.
- Державне управління 26 тис. осіб.
- Операції з нерухомістю 5 тис. осіб
- Фінансова діяльність 4 тис. осіб.

*Економічний розвиток
Закарпатської області*

Економічний розвиток Закарпатської області

Рис. 18. Структура обсягів реалізованої продукції за секторами економіки Закарпатської області, % (2014 р.)

Табл.8. Кількість підприємств за їх розмірами у 2014 році

	Усього, одиниць	У тому числі							
		Великі підприємства		Середні підприємства		Малі підприємства		з них	
								Мікропідприємства	
		одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%
Україна	341001	497	0,1	15906	4,7	324598	95,2	278922	81,8
Закарпатська	6071	6	0,1	266	4,4	5799	95,5	5122	84,4

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

IV. Галузі спеціалізації

Табл. 9. Структура обсягів реалізованої продукції за видами промислової діяльності у Закарпатській області

Види промислової діяльності	2011	2012	2013	2014
Промисловість	100	100	100	100
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1,3	1,1	1,1	6,25
Переробна промисловість	81,6	81,7	80,9	62,5
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	17,1	17,2	18,0	31,25

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

IV. Галузі спеціалізації

Промисловість

У структурі переробної промисловості основну частку займає машинобудування (33,2% обсягів виробництва).

Основними видами продукції є автомобілі (ПрАТ «Єврокар»), електрокабельна продукція для автомобільної промисловості (ТОВ «Ядзакі Україна»), електроніка (ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед»), вузли та деталі до електроустаткування двигунів і транспортних засобів (ТзОВ «Аутомотив – Україна»)

Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (9,8% обсягів промислового виробництва)

ВАТ “Перечинський лісохімкомбінат”

Виробництво смол
(карбамідних,
тіокарбамідних,
меламінових)
етилацетату, парфумів та
туалетної води, мила,
засобів мийних та
засобів для чищення,
дезодорантів для тіла та
антиперспірантів.

ТОВ “Інтерфіл” (побутова хімія, косметика)

Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (9,4% обсягів виробництва)

Основні виробники:

- ОП “Ужгородський коньячний завод” (виробництво коньяку),
- ТДВ “Свалявські мінеральні води” (виробництво мінеральних вод),
- ТОВ “Фрут Майстер Фудс” (виробництво соків, вин)
- ТОВ “Влад” (виробництво борошна та круп),
- ТОВ “Консервний завод “Універ”,
- ТОВ “Корадо Каннінг Інкорпорейтед” (перероблення та консервування овочів та фруктів).

На текстильн виробництво, виробництво одягу
припадає по 6,8% виробництва промислової продукції

*ВАТ “Мукачівська
трикотажна фабрика”*

*ЗАТ «Ужгородська
швейна фабрика»*

V. АПК: розвиток сільського господарства

**Табл.10. Динаміка основних показників розвитку рослинництва
Закарпатської області**

Показник	1990	2000	2010	2015
Посівні площі сільськогосподарських культур, тис. га	196	183	185	182
у тому числі зерновіта зернобобові культури	64	72,2	81	89
картопля	23	34	36	34
овочі	7	11	13	13
Урожайність зернових і зернобобових з 1 га ц	48	26	33	38
Урожайність картоплі, з 1 га ц	149	139	141	160
Урожайність овочів, з 1 га ц	198	115	187	211

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

V. АПК: розвиток сільського господарства

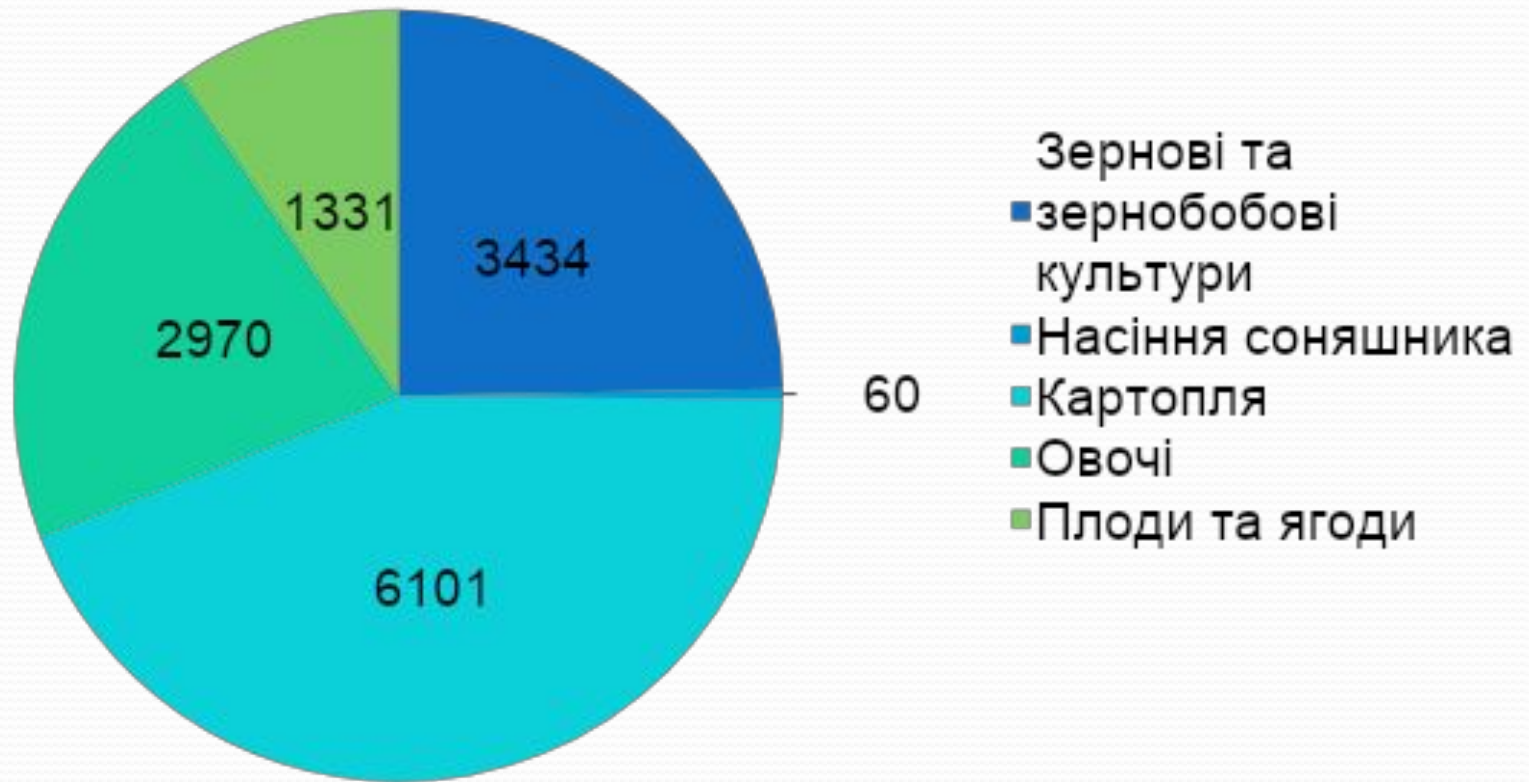

Рис. 19. Структура вирощування основних сільськогосподарських культур, тис. ц (2014 р)

Більшість картоплі вирощується у господарствах населення

Теплиці для вирощування овочів (с.Заріччя Іршавський район)

Вирощування винограду
для виноробства розвинене
в усіх низинних районах

V. АПК: розвиток сільського господарства

Табл. 11. Виробництво основних видів продукції тваринництва у Закарпатській області

Показник	1990	2000	2010	2015
Поголів'я великої рогатої худоби на кінець року, тис. голів	353	182	143	128
у тому числі корови	142	135	102	91
Виробництво м'яса усіма категоріями господарств (реалізація худоби і птиці на забій) у живій вазі, тис. т	103	76	75	79
у тому числі				
яловичина і телятина	48	37	30	29
м'ясо птиці	13	5	9	12
свинина	36	30	29	26
Виробництво молока, т	375	360	392	358
Виробництво основних видів продукції тваринництва на одну особу:				
м'яса всіх видів (у забійній вазі), кг	95	38	32	30
молока всіх видів, кг	297	285	314	282
яєць всіх видів, шт.	220	182	255	260

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

Позитивними є тенденції птахівництва та виробництва яєць

Найбільші птахофабрики
розміщені в
Ужгородському,
Виноградівському,
Хустському районах

Страусина ферма у м.Хуст

На Закарпатті відроджується вівчарство.

Поголів'я овець та кіз на кінець 2015 р. складало 175 тис.голів

V. АПК: розвиток сільського господарства

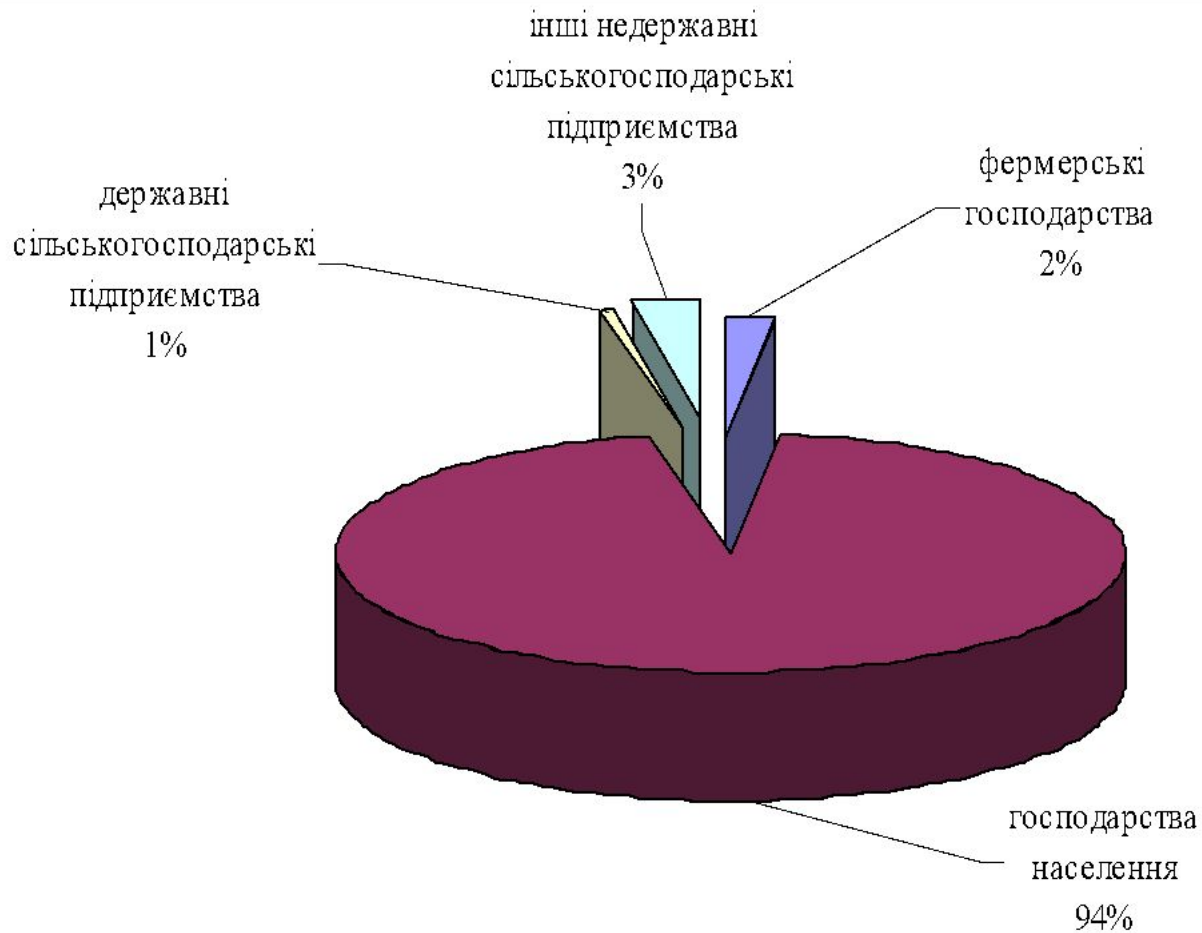

Рис. 20. Структура валової продукції сільського господарства за категоріями виробників, %

V. АПК: розвиток сільського господарства

Рис. 21. Рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва в сільськогосподарських підприємствах, %

* Дані попередні

VI. Транспорт

Транспортна інфраструктура Закарпатської області:

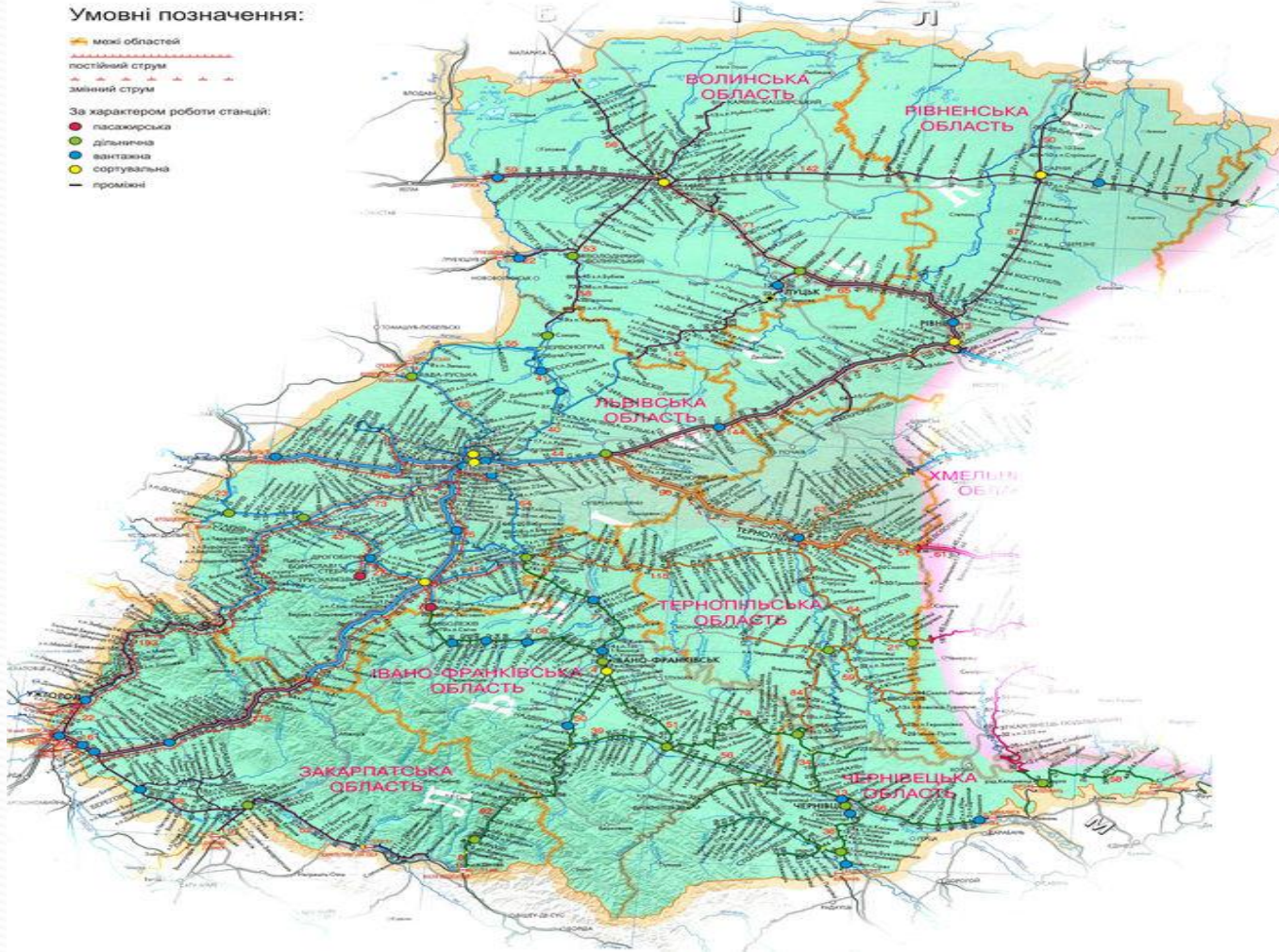
Протяжність автомобільних доріг загального користування в області становить 3328,8 км, у тому числі 1100,4 км - автодоріг державного та 2247,4 – місцевого значення.

Рис. 22. Карта автомобільних доріг Закарпатської області

VI. Транспорт

Транспортна інфраструктура Закарпатської області:

У Закарпатській області розташована низка залізничних прикордонних переходів: до Словаччини: Ужгород—Матьовце та Чоп—Чірна над Тисою; до Угорщини: Чоп—Загонь та Батсве—Еперсшке; до Румунії: Дяково—Халмеу, Тересва—Кимпулунг ла Тиса та Берлебаш—Валя Вишеулуй.

Рис. 23 Карта залізничних шляхів Закарпатської області

VI. Транспорт

**Табл. 12. Перевезення вантажів за видами транспорту
Закарпатської області, тис. т.**

Види транспорту	1990	2000	2010	2014
Усього	97	15	14	10
у т.ч.				
Залізничний	19	4	2	1
Автомобільний	78	11	12	9
Авіаційний	0	0	0	0

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

VI. Транспорт

Табл. 13. Перевезення пасажирів за видами транспорту Закарпатської області, тис. пас

Вид транспорту	1990	2000	2010	2014
Автомобільний	140	33	50	40
Залізничний	17	8	8	8

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

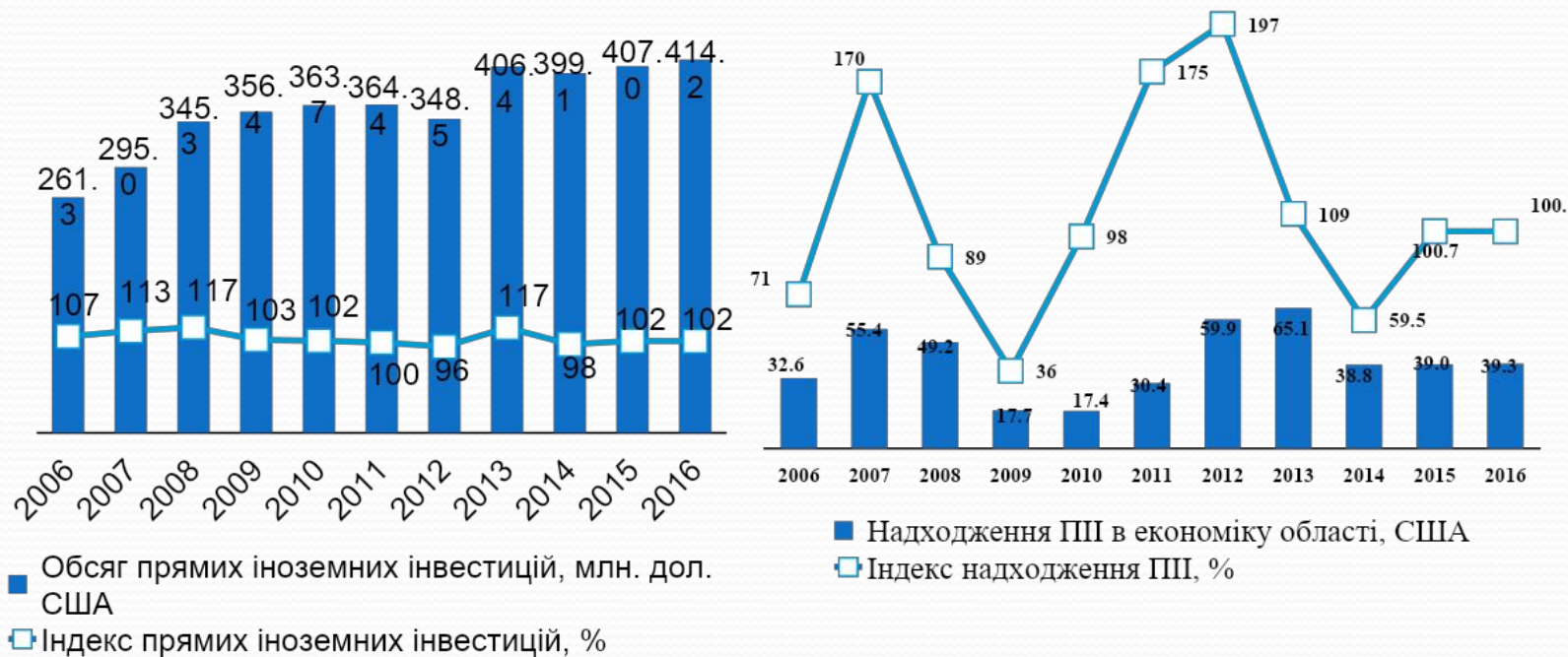
Інвестиції у Закарпатську область надійшли зі 56 країн світу.

Основними інвесторами є країни:

Японія, Кіпр, Австрія, Польща, Німеччина, США, Угорщина та Нідерланди.

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

ЯЗКИ

а) прями іноземні інвестиції

б) надходження прямих іноземних інвестицій

Рис. 24. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку регіону за 2006 – 2016 рр.

2014- 2016 рр. – прогноз

Джерело: побудовано на основі даних Головного управління статистики у Закарпатській області

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

У Закарпатській області для іноземних інвесторів найпривабливішими видами діяльності у 2014 році були: промислові підприємства, де зосереджено 301,7 млн.дол. США (80,1%), у т.ч. переробної – 298,9 млн.дол. США, добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 1,1 млн.дол. США, з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 0,4 млн.дол. США, водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 1,3 млн.дол. США.

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

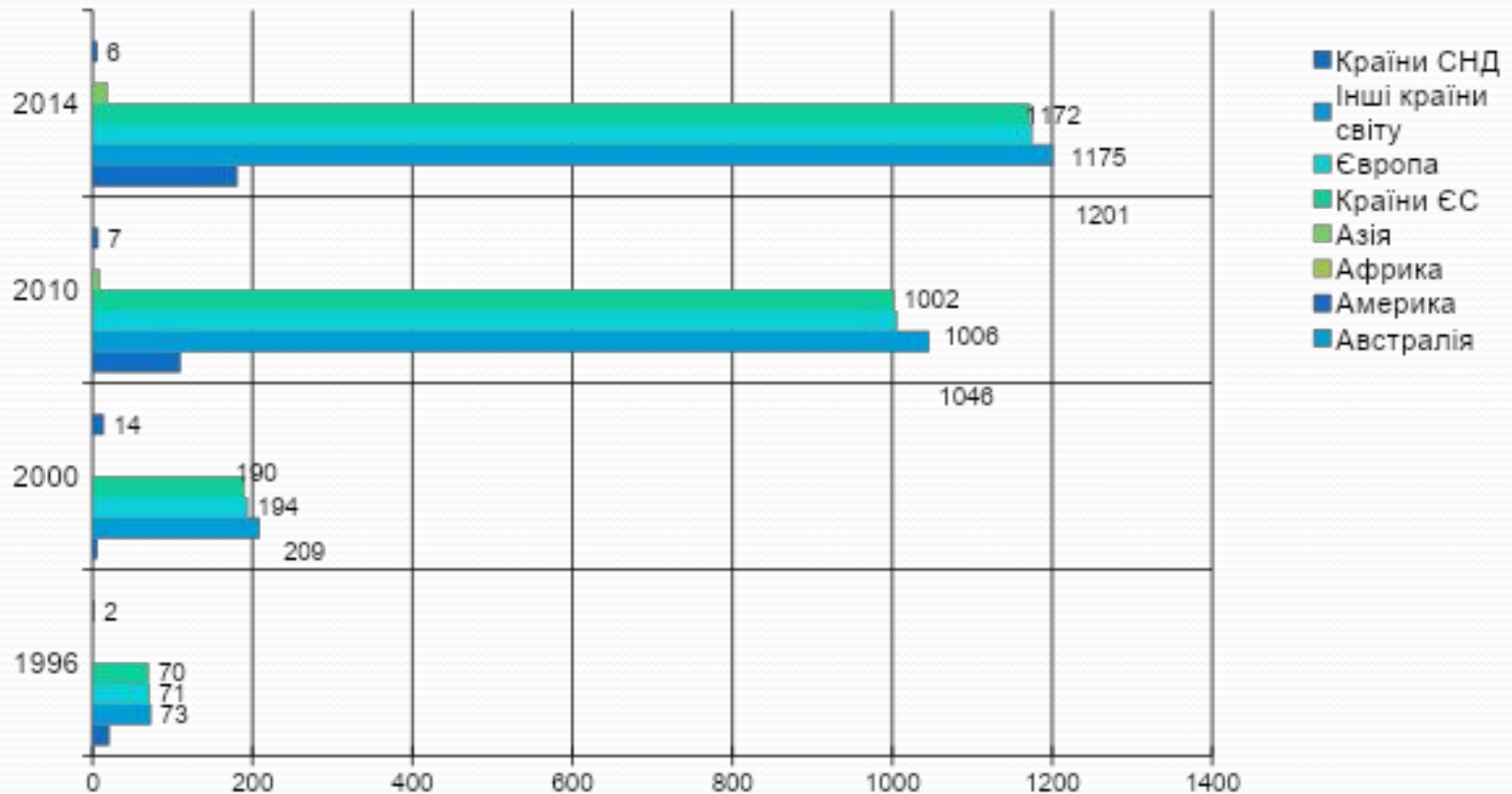

Рис.25. Географічна структура експорту товарів Закарпатської області

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. –
Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/zez/index2015.html>

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

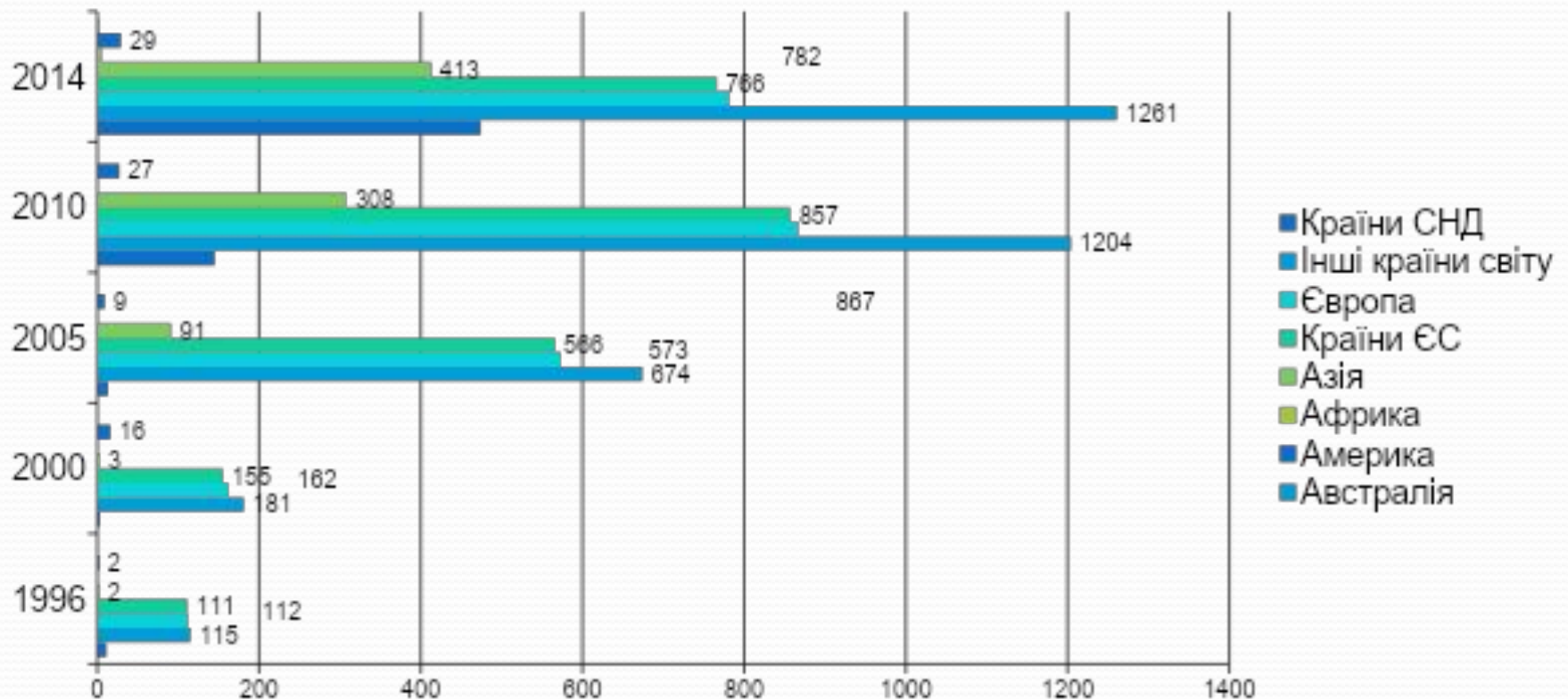
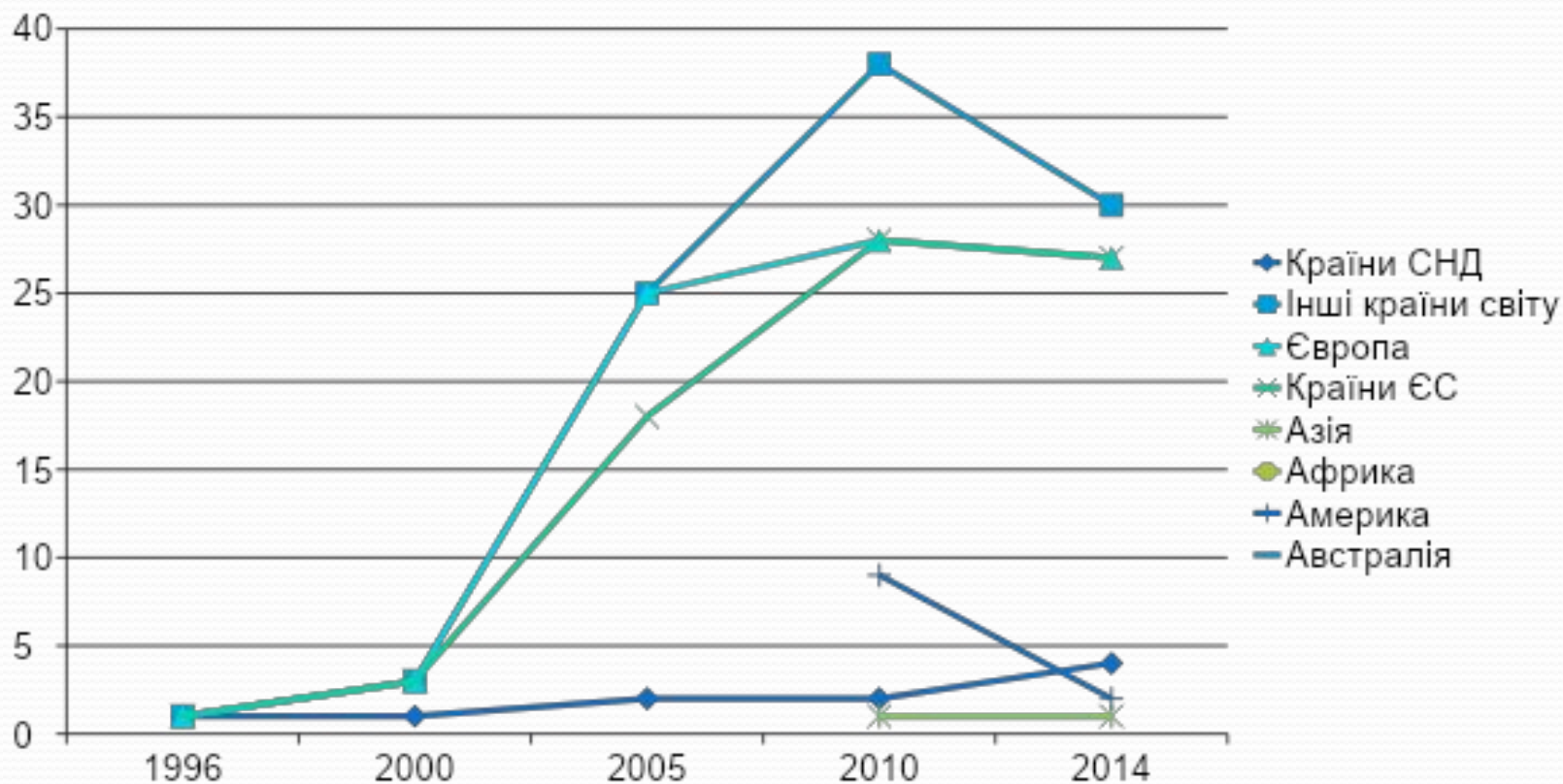

Рис. 26. Географічна структура імпорту товарів Закарпатської області

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. –
Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/zez/index2015.html>

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

**Рис. 27. Динаміка географічної структура експорту послуг
Закарпатської області**

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. –
Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/zez/index2015.html>

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

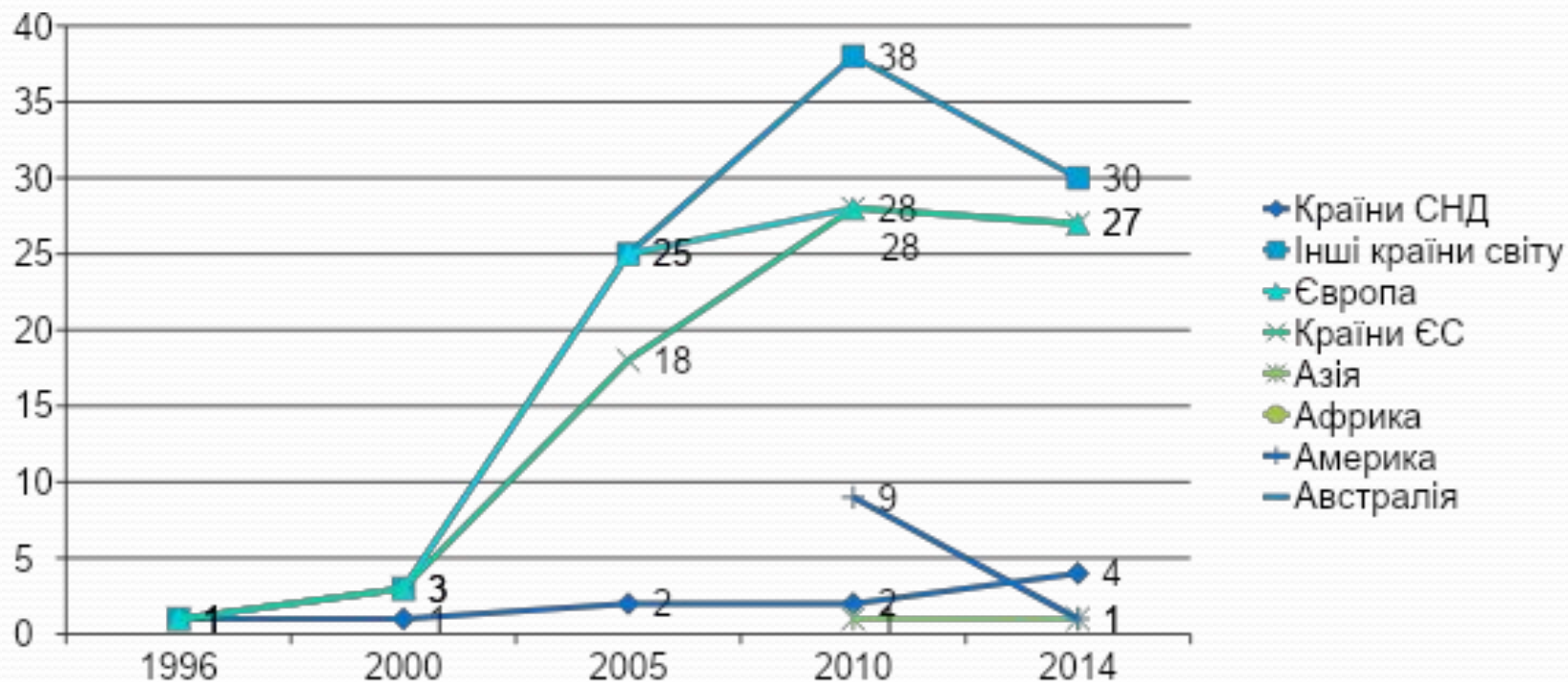

Рис. 28. Географічна структура імпорту послуг Закарпатської області

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. –
Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/zez/index2015.html>

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

У січні 2016р. експорт товарів становив 77,1 млн.дол. США, імпорт – 77,8 млн.дол. Порівняно із січнем 2015р. експорт скоротився на 9,9% (на 8,5 млн.дол.), імпорт – на 2,3% (на 1,8 млн.дол.). Негативне сальдо становило 0,7 млн.дол. (у січні 2015р. позитивне – 6,0 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,99 (у січні 2015р. – 1,07).

VII. Зовнішньо-економічні зв'язки

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 73 країн світу. Серед країн-партнерів найбільше експортували товари до Угорщини – 48,6%, Німеччини – 8,5%, Словаччини – 7,4%, Польщі – 5,6% та Австрії – 4,7%. Експорт товарів до країн Європейського Союзу становив 71,1 млн.дол., або 92,2% від загального обсягу експорту та зменшився порівняно з січнем 2015р. на 8,9%.

VII. Зовнішньо-економічні зв'

ЯЗКИ

Основу товарної структури експорту склали машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – 60,6%, деревина і вироби з деревини – 6,8%, різні промислові товари – 6,5% та готові харчові продукти – 4,6%.

Найбільші імпортні поставки товарів надходили з Китаю – 16,9%, Німеччини – 14,6%, Угорщини – 10,4%, Чехії – 8,2%. Імпорт товарів із країн Європейського Союзу становив 43,6 млн.дол., або 56,1% від загального обсягу та збільшився на 6,7%. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання склали 52,7%, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – 9,1%, текстильні матеріали та текстильні вироби – 8,5%, готові харчові продукти – 4,5%, недорогоцінні метали та вироби з них – 4,1%.

Табл. 14. Стан та охорони здоров'я в області

<i>Показник</i>	<i>2006</i>	<i>2010</i>	<i>2014</i>
Захворюваність населення, кількість вперше зареєстрованих випадків захворювань	809632	817460	752507
Кількість лікарняних ліжок, на 10 тис. населення	82	81	71
Кількість відвідувань на зміну амбулаторно-поліклінічних установ, на 10 тис. населення	207	222	237
Кількість лікарів, на 10 тис. населення	39	42	40
Кількість середнього медичного персоналу, на 10 тис. населення	100	92	87
Кількість будинків-інтернатів для перестарілих та інвалідів (дорослих і дітей), одиниць	7	7	7
Кількість місць у будинках-інтернатах для перестарілих та інвалідів (дорослих і дітей), од.	1422	1422	1311
Кількість аптечних закладів, оптик та крамниць медтехніки	224	180	178

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. –
 Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/zez/index2015.html>

VIII. Соціальна сфера, освіта, культура

Табл. 15. Дошкільні освітні заклади Закарпатської області

Роки	Кількість закладів, одиниць	У них місць, одиниць	Кількість дітей у закладах, осіб
1995	613	38968	31360
2000	505	25260	20074
2005	506	26881	26921
2010	532	29239	35496
2014	569	36528	47992

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/hotel.pdf>

VIII. Соціальна сфера, освіта, культура

Табл. 16. Загальноосвітні навчальні заклади Закарпатської області

Роки	Кількість закладів, одиниць	Кількість учнів, всього тис. осіб	Кількість вчителів, тис. осіб
1995-1996	723	210	17
2000-2001	722	208	18
2005-2006	713	182	18
2010-2011	693	156	19
2015-2016	669	157	19

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/hotel.pdf>

VIII. Соціальна сфера, освіта, культура

Табл. 17. Вищі навчальні заклади

Роки	Кількість ВНЗ, одиниць		Кількість студентів у ВНЗ, тис.осіб		Прийнято до ВНЗ, тис.осіб	
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредита ції	I-II рівнів акредит ації	III-IV рівнів акредита ції
1995-1996	16	1	11	9	3	2
2000-2001	15	4	8	15	3	3
2005-2006	14	5	7	20	2	4
2010-2011	11	6	5	23	2	5
2015-2016	9	5	3	19	1	

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/tourism/hotel.pdf>

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

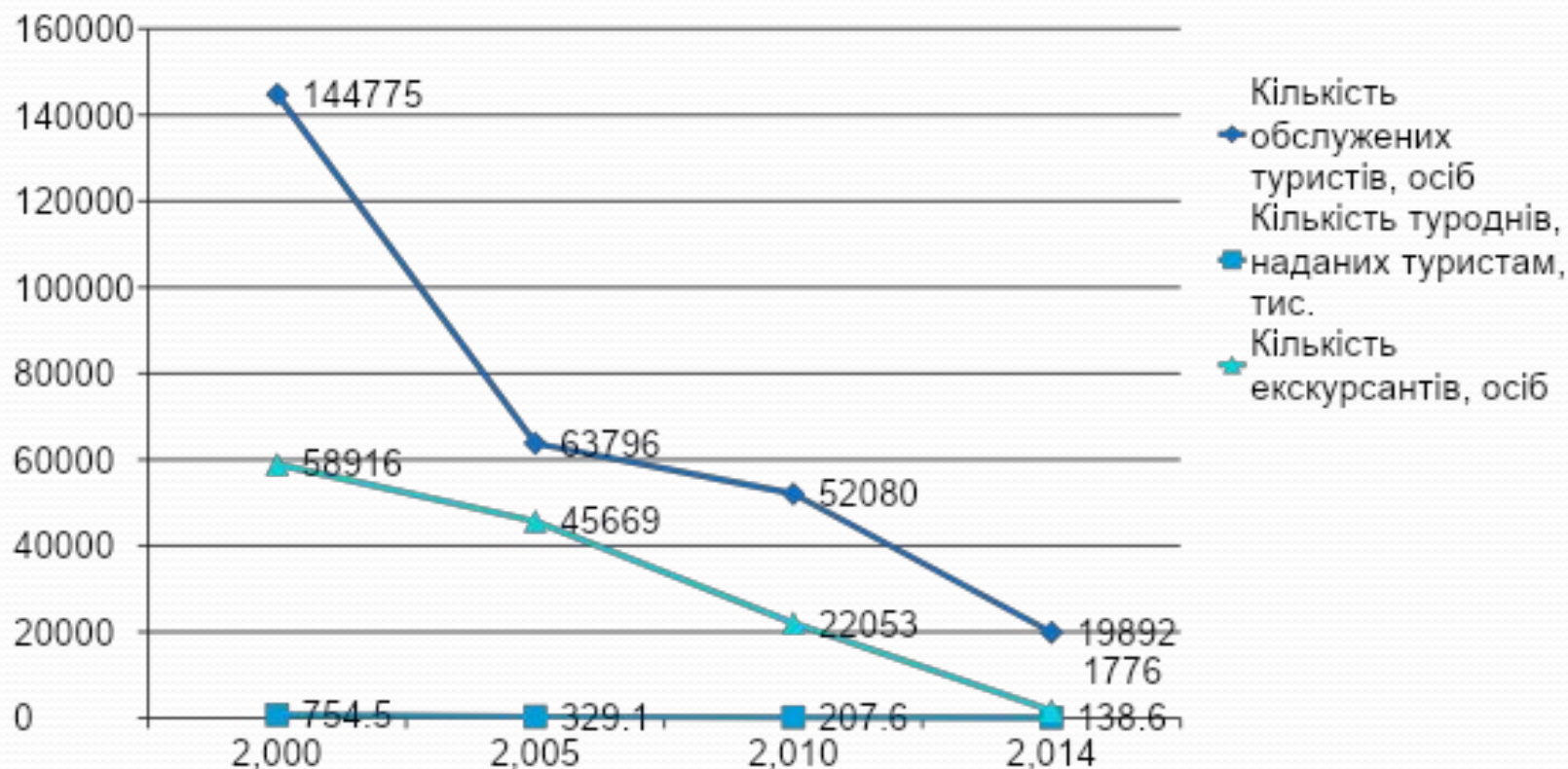
Розвиток туризму та курортно-рекреаційної галузі є одним з пріоритетних напрямів розвитку області.

На сьогодні мережа санаторно-курортних, туристично-рекреаційних та готельних закладів області нараховує 356 об'єктів, в яких одночасно можна розмістити близько 20 тис. осіб.

Оздоровчі заклади області нараховують 32 об'єкти, що складає 9 відс. від загальної кількості об'єктів туристично-рекреаційної галузі області.

Найбільш розвинута мережа закладів даного профілю у Свалявському, Мукачівському, Хустському та Тячівському районах (24 об'єкти), які забезпечують 50 відс. ліжкового фонду області.

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Рис. 29. Показники діяльності туристичних організацій у Закарпатській області

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу:

<http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/hotel.pdf>

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Рекреаційні заклади області нараховують 103 об'єкти, що складає 29 відс. від загальної кількості об'єктів туристично-рекреаційної галузі області. Найбільш розвинута мережа закладів даного профілю у Тячівському, Міжгірському, Свалявському та Перечинському районах (69 об'єктів), які забезпечують 34 відс. ліжкового фонду області.

Туристичні заклади області нараховують 221 об'єкт, що складає 62 відс від загальної кількості об'єктів туристично-рекреаційної галузі області. Найбільш розвинута мережа закладів даного профілю у Рахівському, Свалявському районах та місті Ужгород (105 об'єктів), які забезпечують 43 відс. ліжкового фонду області.

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Рекреаційні ресурси Закарпаття включають: бальнеологічні; лісові та кліматичні; біологічні; водні; історико-культурні; ландшафтні.

Одними із найважливіших природних ресурсів області є бальнеологічні, що включають лікувальні мінеральні води, лікувальні грязі та озокерит.

За кількістю та якістю лікувальних мінеральних вод Закарпаття займає перше місце на Україні.

Тут зосереджено 620 мінеральних джерел, з яких понад 300 є вивченими. У області виявлено і досліджено понад 700 водопроявів у складі 67 основних родовищ мінеральних вод біля 30 типів.

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

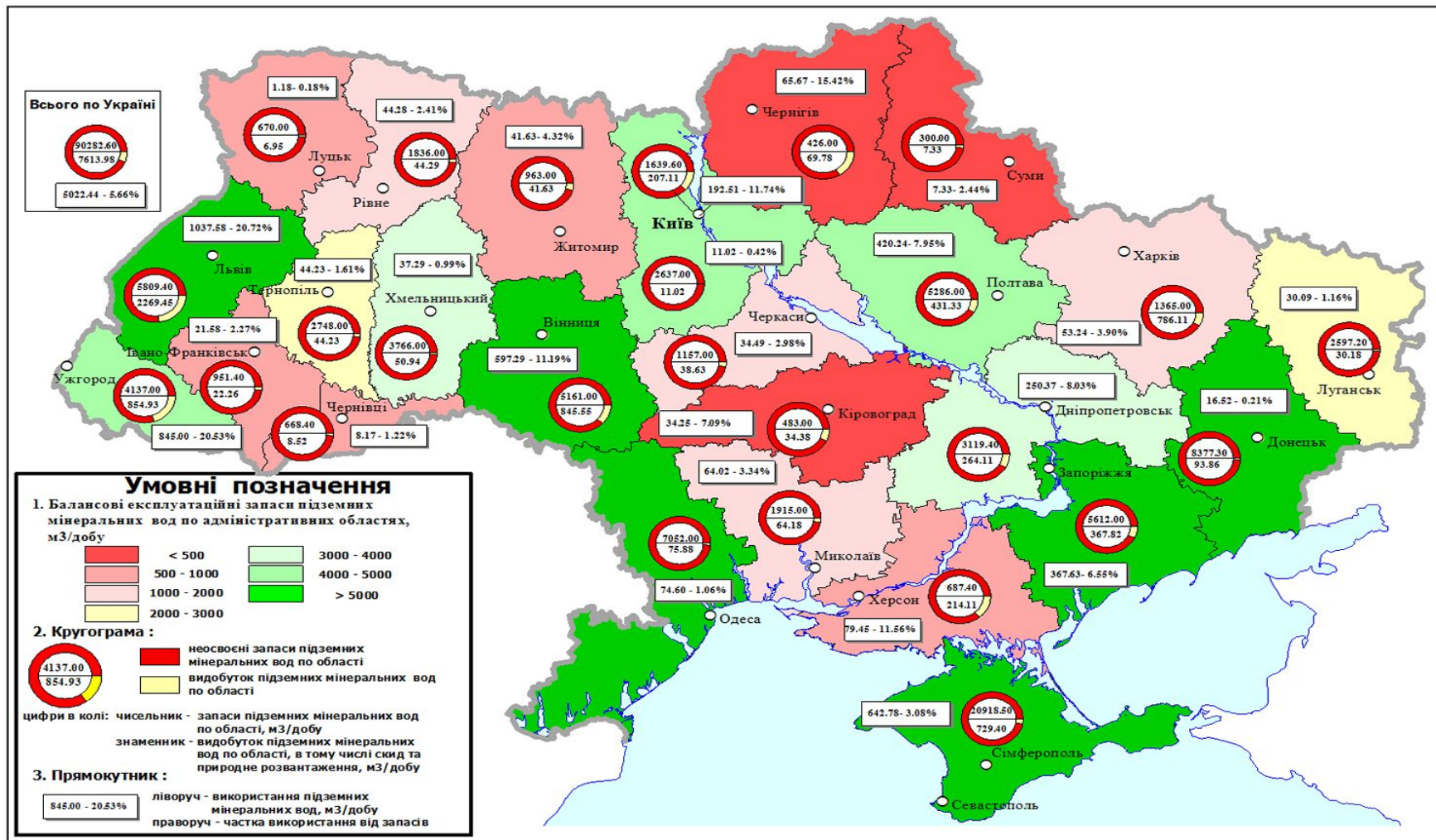

Рис. 30. Мінеральні води Закарпаття на фоні України

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Табл. 18. Санаторно-курортні та оздоровчі заклади

Роки	Кількість санаторіїв, од.	Будинки і пансіонати відпочинку, од.	Бази та інші заклади відпочинку, од.	Дитячі оздоровчі табори, од.
1995	15	2	38	40
2000	15	1	35	48
2005	16	0	44	541
2010	19	1	29	557
2011	20	1	27	569

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/hotel.pdf>

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

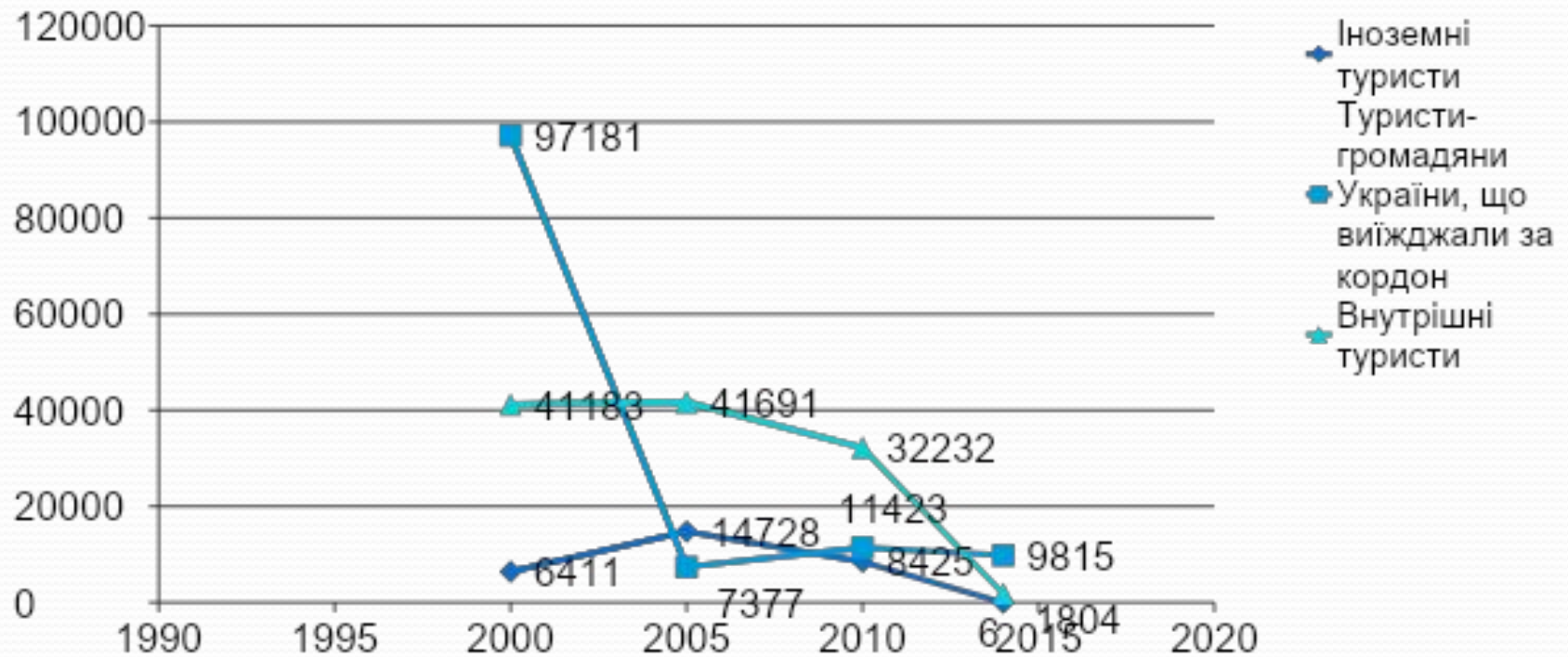

Рис. 31 Туристичні потоки за видами туристів у Закарпатті, осіб

Джерело: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/hotel.pdf>

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Перелік замків у Закарпатській області:

1. Ужгородський (м.Ужгород) – XI ст., нині музей.
2. Мукачівський (м.Мукачево) - XI ст., нині музей.
3. Невицький (с.Невицьке Ужгородського району) – руїни, XIII-XVII ст.
4. Середнянський (с.Середнє Ужгородського району) – руїни, XII-XVIIIст.
5. Чинадієвський (сmt.Чинадієво Мукачівського району) – паркова споруда, XV ст.
6. Бронецький (с.Бронька Іршавського району) – залишки, XIII-XIV ст.
7. Квасівський (с.Квасово Берегівського району) – руїни, XII-XVI ст.
8. Боржавський (с.Вари Берегівського району) – залишки, XI XVII ст.
9. Королевський (сmt.Королево Виноградівського району) – руїни, XII-XVII ст.
10. Виноградівський (м.Виноградів) – руїни, XI-XVI ст.
11. Хустський (м.Хуст) – руїни, XI-XVIII ст.

Х.Туристично-рекреаційний потенціал

Рис. 32. Карта основних замків Закарпаття

Х.Туристично-рекреаційний потенціал

Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис. 33. “Кращий санаторій та рекреаційно-оздоровча установа-2015- Курорт “Квітка Полонини” (Свалявський р-н)

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис. 34. «Кращий готельний комплекс-2015 – готель «Олд
Континент», Ужгород

Х.Туристично-рекреаційний потенціал

Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис. 35. “Кращий ресторанний заклад-2015 – Ресторан
«Кілікія» Ужгородський р-н

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис. 36. “Краща закарпатська етногастрономія-2015 –
“Мисливська чарда”, Берегівський р-н

Х.Туристично-рекреаційний потенціал

Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис. 37. “Краща закарпатська кав’ярня-2015 – кав’ярня
“Антресоль”, Ужгород

Х.Туристично-рекреаційний потенціал Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис. 38. “Кращий фестиваль року-2015» – “Срібний Татош”, с.м.т.Чинадієво

Х.Туристично-рекреаційний потенціал Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис. 39. «Краща садиба-2015» – Садиба «У Дяді Вані», с. Вишка

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

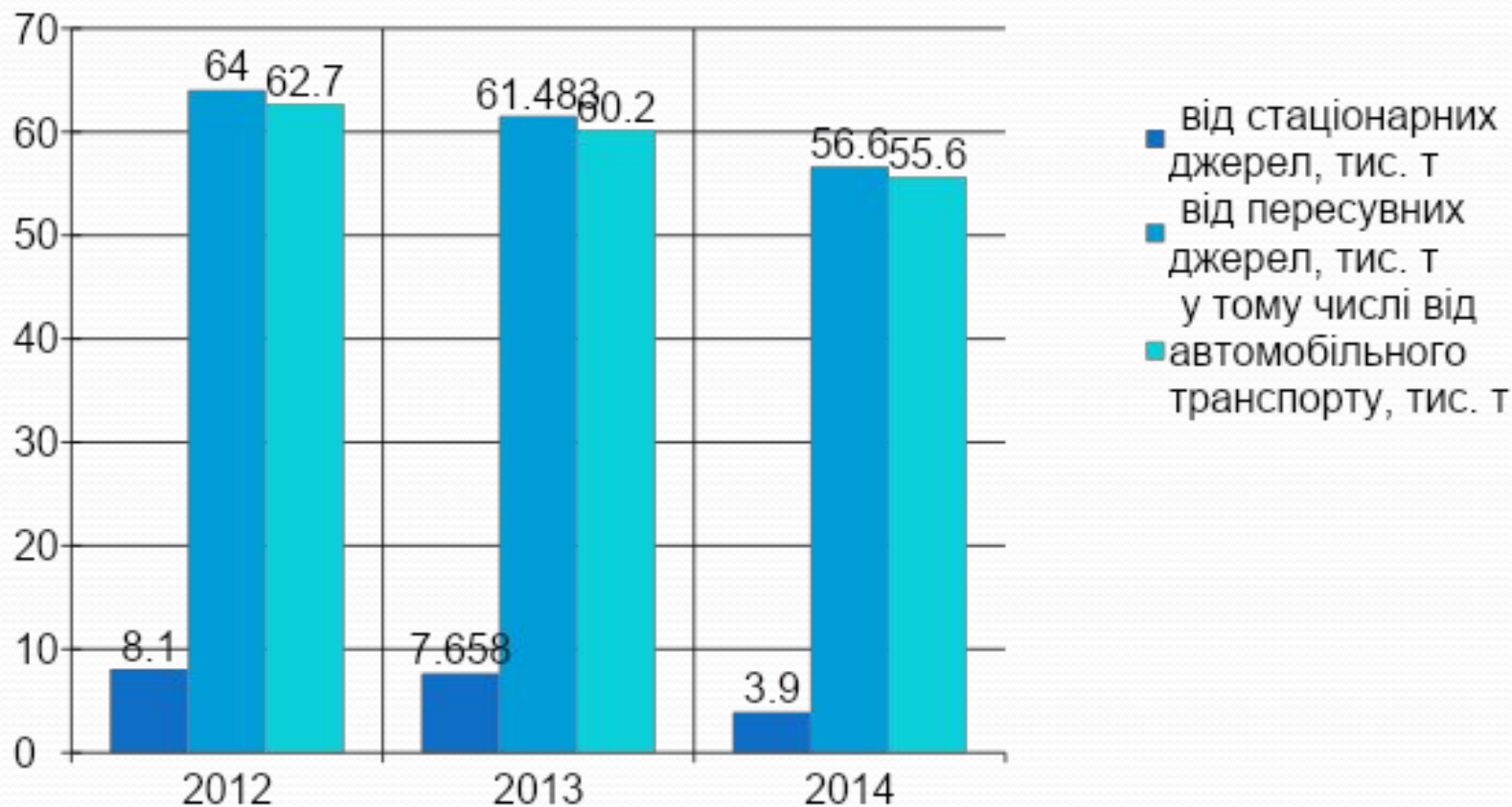
Рис. 40. «Краща гірськолижна база-2015» – ГК «Пилипець»
Міжгірський р-н

Х. Туристично-рекреаційний потенціал

Рейтинг «Кращий учасник туристичного ринку Закарпаття-2015»

Рис.41. «Краща туристська анімація-2015» – «Нічний варош», Мукачево

Рис. 42. Динаміка викидів в атмосферне повітря за джерелами

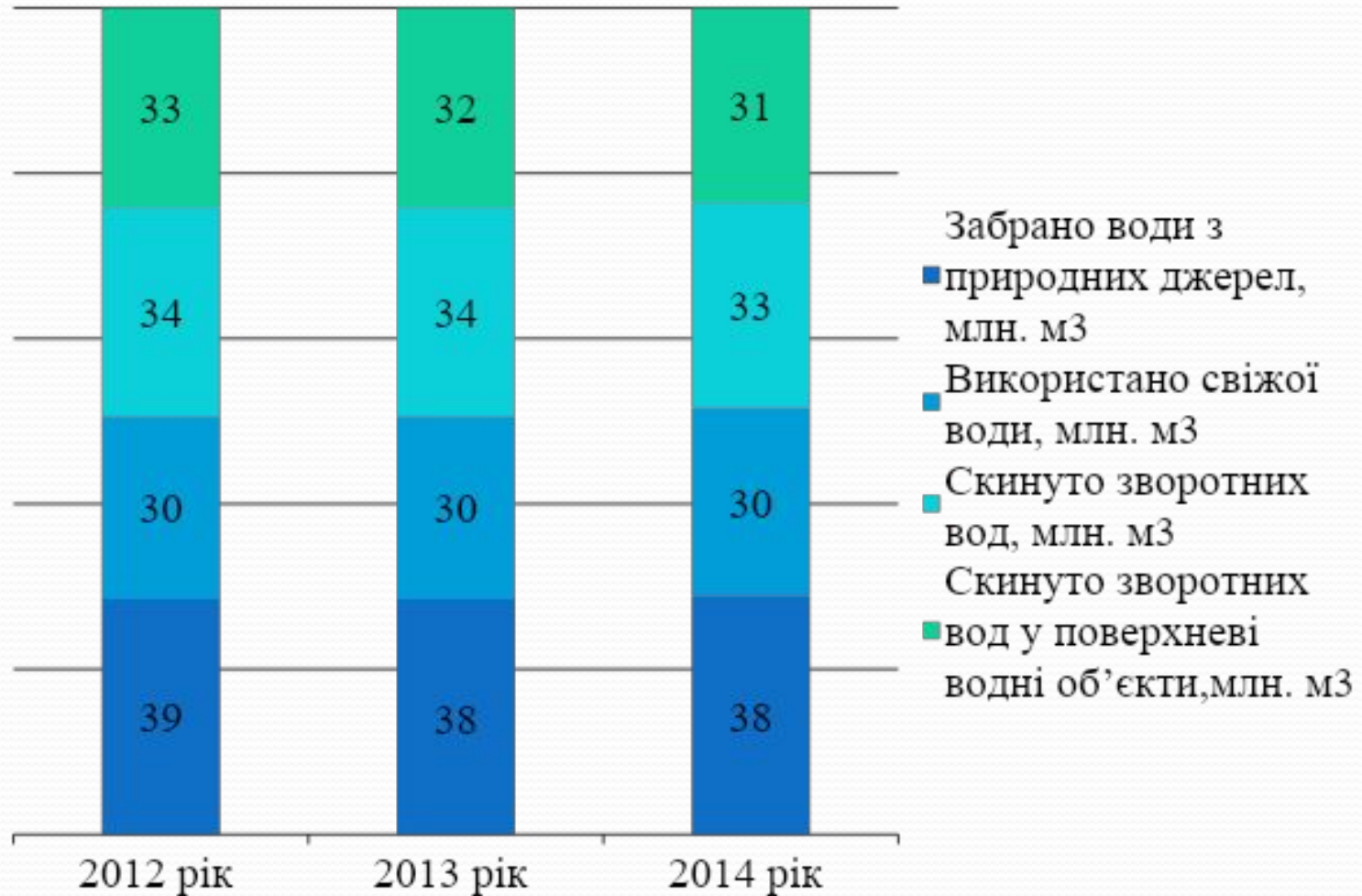

Рис. 43. Динаміка водокористування в області

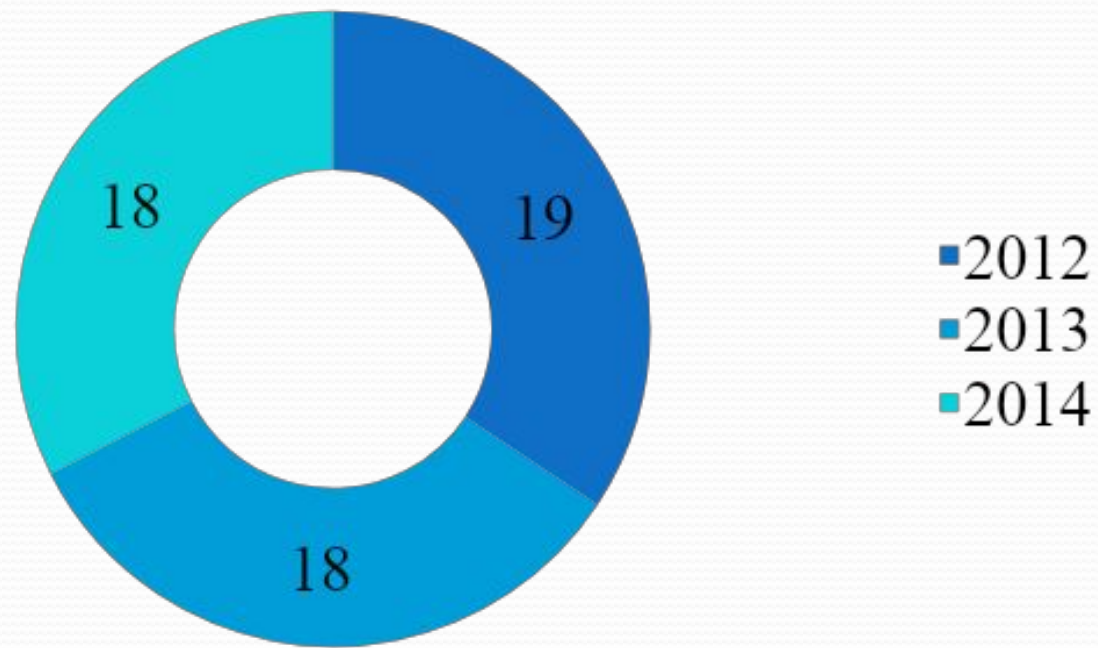
XI. Екологія

Таблиця 19. Обсяги оборотної, повторної і послідовно використаної води

Види економічної діяльності	2012 рік		2013 рік		2014 рік	
	усього, млн. м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн. м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн. м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної
Усього по регіону	8,763	68.13	10,66	72.9	9,14	70.23
у тому числі:						
промисловість	8.686	89.96	10,59	92,0	9,06	91,33
сільське господарство	0.0	0.0	0.0	0.0	0.003	3.531
житлово-комунальне господарство	0.010	0.338	0.070	0.345	0.1	0342

Джерело: Екологічний паспорт Закарпатської області 2015р. - Режим доступу: http://ecozakarp.at.gov.ua/?page_id=308

XI. Екологія

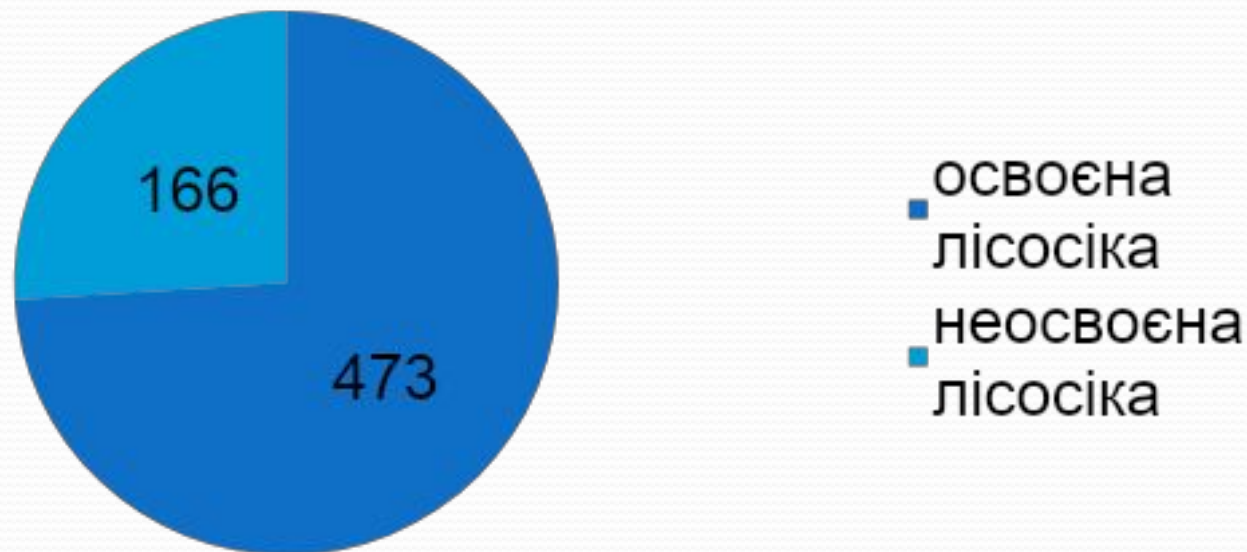
**Рис. 44. Динаміка скидування забруднюючих речовин у
Закарпатській області , тис.т.**

XI. Екологія

Таблиця 20. Порушені, відпрацьовані землі та їх рекультивація

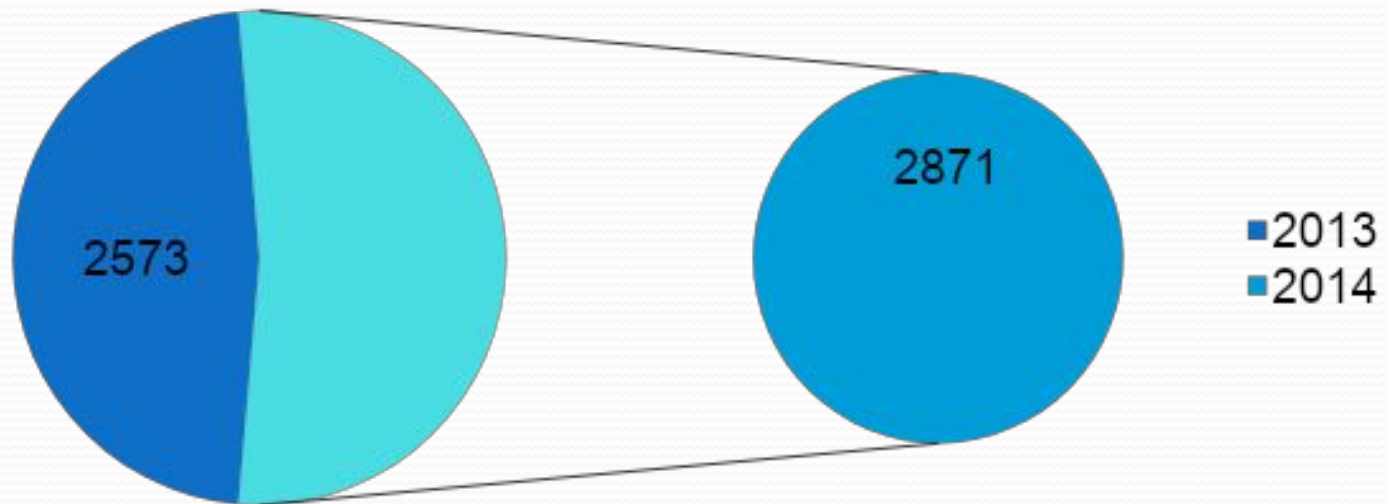
Землі	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Порушені, тис. га	0,83	0,83	0,85	0,76	0,7
% до загальної площі території	0,06	0,06	0,07	0,06	0,05
Відпрацьовані, тис. га	0,12	0,12	0,10	0,1	0,1
% до загальної площі території	0,01	0,01	0,01	0,01	0,008
Рекультивовані, тис. га	-	-	-	-	-
% до загальної площі території	-	-	-	-	-

XI. Екологія

Рис. 45. Проведення рубок лісових ресурсів: освоєна та неосвоєна лісосіка за 2014 рік, тис. м3

XI. Екологія

**Рис. 46. Лісовідновлення у Закарпатській області,
2013-2014 рр., га.**

Таблиця 21. Поширення екзогенних геологічних процесів (ЕГП) у 2014 році

Вид (ЕГП)	Площа поширення, км ²	Кількість проявів, од.	% ураженості регіону
зсуви	-	-	-
карст	1305	1	-
бокова ерозія берегів річок	-	-	-
селі	-	-	-

XI. Екологія

Таблиця 22. Види рослин та грибів, що охороняються

Показники	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Види рослин та грибів на території області, од.	2027	2027	2027	2027
% від загальної чисельності видів України	50 %	50 %	50 %	50%
Види рослин та грибів, занесені до Червоної книги України, од.	-	-	-	-
Види рослин та грибів, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі, од.	237	237	237	237
Види рослин та грибів, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	22	22	22	22

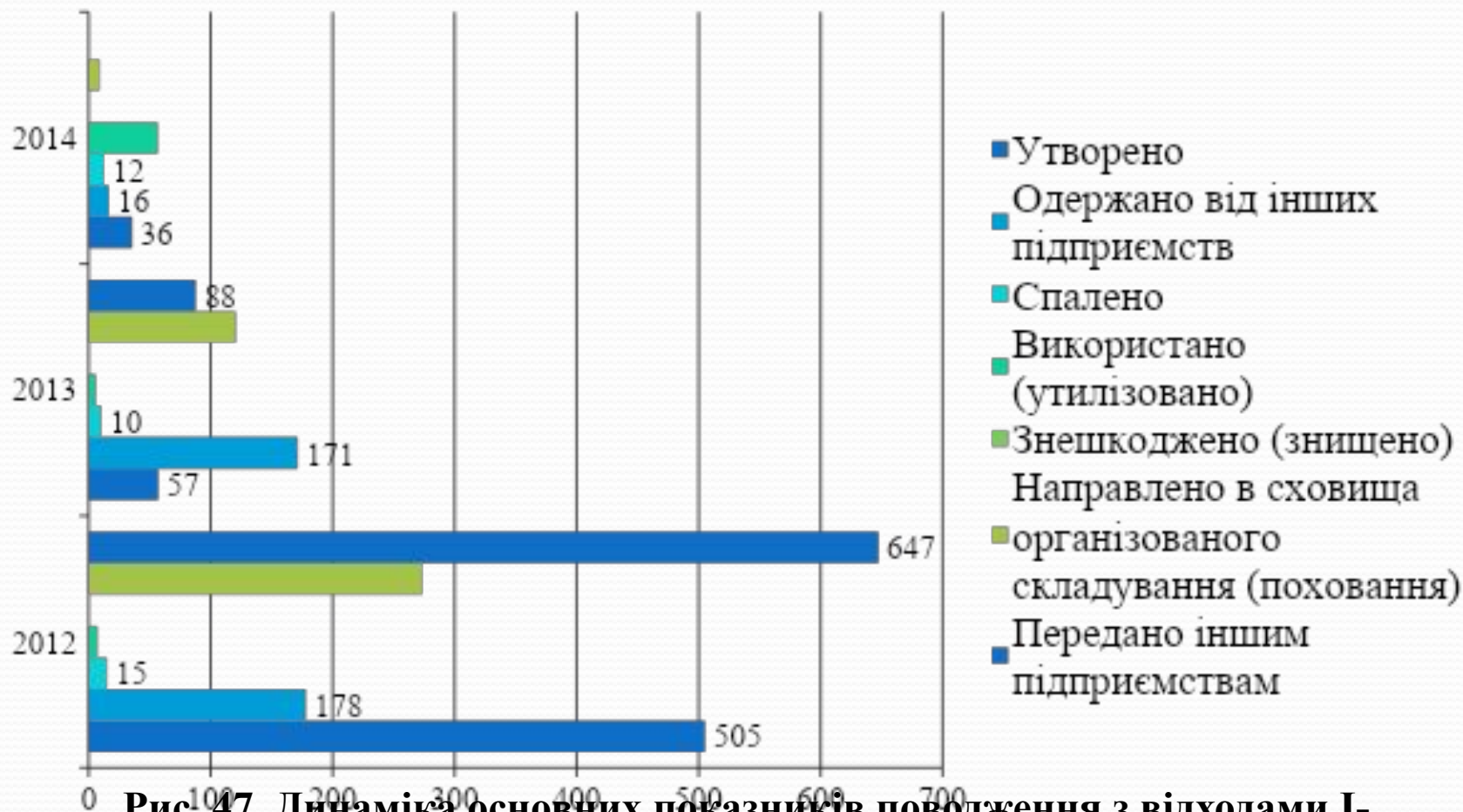
XI. Екологія

Таблиця 23. Види тваринного світу, що охороняються

	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	163	163	163	163
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	12	12	12	12
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	237	237	237	237
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	21	21	21	21
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	-	-	-	-
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	21	21	21	21

XI. Екологія

Рис. 47. Динаміка основних показників поводження з відходами I-IV класів небезпеки (тис. т)

XI. Екологія

Таблиця 24. Перелік регіональних (місцевих) природоохоронних програм

№ з/п	Програми	Ким прийнята	№ та дата прийняття	Кількість виділених коштів у звітному році за програмою всього		
				виділено, тис. грн.	Фактично профінансовано, тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7
1	Програма перспективного розвитку природно-заповідної справи та екологічної мережі в Закарпатській області на 2006-2020 роки.	Рішення обласної ради	№695 від 12.01.2006	65,00	64,767 (в т.ч. кредиторська заборгованість на 01.01.2015р. 36,879)	100
2	Програма моніторингу довкілля Закарпатської області на 2014-2018 роки	Рішення обласної ради	№ 1081 від 31.10.2014	317,00	49,850 (в т.ч. кредиторська заборгованість на 01.01.2015р. 20,3)	15,5
3	Програма реалізації природоохоронних заходів на 2014 рік	Рішення обласної ради	№1032 (зі змінами від 30.09.14р. №1052) від 10.07.2014	2632,20	1277,892 (в т.ч. кредиторська заборгованість на 01.01.2015р. 303,179)	48,6

ХІ. Екологія

Найважливіші екологічні проблеми області

- Вирішення питання екологічно-безпечного зберігання невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) та їх подальша утилізація.

Разом із тим, на території регіону (с.Рокосово, Рокосівська сільська рада Хустського р-ну) зберігається 225 тонн забрудненого пестицидами ґрунту, який за висновком Українського науково-дослідного інституту екологічних проблем (м. Харків) є токсичними відходами I та II класу небезпеки і потребує термінового вивезення за межі області або знешкодження.

ХІ. Екологія

Найважливіші екологічні проблеми області

● Ліквідації надзвичайної ситуації на ДП "Солотвинський солерудник"

Головним осередком розвитку небезпечних техногенно-геологічних явищ є територія впливу гірничих робіт ДП "Солотвинський солерудник" (шахт №8 та №9).

На урядовому рівні прийнято рішення щодо ліквідації ДП "Солотвинський солерудник" (розпорядження КМУ від 04.03.2013 року № 107-р, наказ Мінагрополітики України від 04.07.2013 року № 412).

На цей час на території Солотвинської промислово-міської агломерації спостерігається загрозна тенденція до зниження рівня існуючої екологічної безпеки.

ХІ. Екологія

Найважливіші екологічні проблеми області

- **Щодо ситуації навколо відновлення робіт ТОВ "Закарпатполіметали"**
За наслідками виробничої діяльності підприємства ТОВ "Закарпатполіметали", яке з 01.01.2007 р. припинило свою діяльність, спричинено забруднення довкілля, зокрема, ґрунту, поверхневих та підземних вод. На промисловому майданчику розташовано 5 відвалів зuboжених (засмічених) та пустих порід загальним об'ємом до 164 тис. тонн та місце для збагачення руд у напіврідкій масі у кількості до 168 тис. куб. м, що розташовано у відпрацьованому кар'єрі.

- **Відсутність системи та інфраструктури збору та сортування твердих побутових відходів**

Районними державними адміністраціями проведена інвентаризація місць видалення відходів (МВВ). На території області обліковано 174 місць видалення відходів, з яких паспортизованих 78 або 44,8 % від загальної кількості МВВ.

ХІІ. Проблеми і перспективи розвитку Закарпатської області

Сильні сторони

- Вигідне геополітичне розташування, автомобільні, залізничні та повітряні сполучні шляхи міжнародного значення
- Розвиток транскордонного співробітництва
- Природні (насамперед лісові та водні), еколого-рекреаційні та людські ресурси
- Глибокі історичні трудові традиції господарювання, розвиток народних промислів
- Висока ділова активність населення
- Розвинена торгівельна інфраструктура
- Інвестиційна привабливість регіону
- Етнічна, культурна та мовна самобутність національних меншин, їх гармонійне співіснування в межах регіону
- Наявність диференційованого туристичного продукту
- Високий рівень спеціалізації у аграрній сфері

XII. Проблеми і перспективи розвитку

Закарпатської області

Проблеми:

- Нерозвиненість соціальної та виробничої інфраструктури, низький рівень розвитку дорожньо-транспортної інфраструктури у сільській місцевості
- Малоземелля
- Застаріла матеріально-технічна база виробництва
- Низький рівень кооперації у сфері промисловості та сільського господарства, відсутність замкнутого циклу виробництва продукції
- Низька інноваційна активність підприємств, низький рівень науково-виробничої інтеграції
- Нерозвиненість інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва
- Низька конкурентоспроможність та експортна орієнтованість товарів власного виробництва, висока інтервенція іноземних товарів
- Низька якість сервісу туристичної інфраструктури
- Порушення екологічної рівноваги

ХІІ. Проблеми і перспективи розвитку Закарпатської області

Перспективи:

- Залучення європейських структурних фондів, участь у грантових програмах
- Гармонізація українського законодавства з європейським
- Організація транскордонних природоохоронних територій
- Можливість навчання, стажування, набуття досвіду роботи за кордоном
- Надходження в область фінансових потоків від заробітчани
- Оптимізація транспортно-логістичних схем промислових підприємств
- Експорт екологічно чистої, органічної сільськогосподарської продукції
- Кооперативні зв'язки із закордонними виробниками, створення міждержавних територіальних агро-кластерів
- Розширення збутової бази вітчизняної продукції
- Впровадження європейських стандартів якості продукції
- Налагодження співпраці з науковими установами сусідніх держав
- Участь у міжрегіональних та міжнародних ярмарках, бізнес-зустрічах, виставках

Джерело: Стратегія Закарпатської області до 2020 року.

ХІІ. Проблеми і перспективи розвитку Закарпатської області

Загрози

- Вищий рівень доходів в інших регіонах України та за кордоном
- Відтік іноземних інвестицій з області
- Безповоротна міграція у інші регіони та країни
- Висока конкурентність європейських ринків, складність виходу на них
- Перетворення регіону на ресурсний придаток Європи
- Зростання конкуренції на ринку високотехнологічної та інноваційної продукції з боку розвинених країн
- Зниження зовнішнього попиту на продукцію області
- Перенаправлення туристичних потоків області в інші західні регіони та країни ЄС
- Підвищення вартості енергоносіїв
- Нестабільність, зміна законодавчої та нормативно-правової бази
- Більш привабливі умови залучення інвестицій в інших країнах, в т.ч. в суміжних країнах ЄС

Джерело: Стратегія Закарпатської області до 2020 року.

СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ ТА МІСІЯ РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бачення:

- Закарпаття – привабливий, гостинний, самобутній і відкритий для співпраці край у центрі Європи, в якому громади і влада спільно дбають про гармонійне поєднання: розвитку інноваційної економіки та сучасної інфраструктури – з охороною і збереженням унікальної природи та досягненням європейських стандартів життя.
- Край, у якому миролюбиві, освічені і працьовиті громадяни різних національностей досягають європейського рівня життя, духовно збагачуються та примножують вікові культурно-історичні традиції.

Місія:

Забезпечення високої якості та рівня життя нинішнього і майбутнього поколінь закарпатців через: розвиток людського капіталу, гармонійне поєднання формування конкурентоспроможної економіки і сучасної інфраструктури зі збереженням унікальної природи і культурно-духовних традицій, ефективне використання конкурентних переваг регіону.

Стратегічні цілі:

- Розвиток людського та соціального капіталу
- Формування конкурентноспроможності та інноваційності економіки регіону
- Інтегрований розвиток сільських і міських громад та територій
- Забезпечення якості і безпеки довкілля та просторової гармонії

Дякую за увагу!